

Nr 79

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslag till universitetssjukhusen m. m.; given Stockholms slott den 3 mars 1961.

Kungl. Maj:t vill härmed under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Rune B. Johansson

Propositionens huvudsakliga innehåll

För påbörjande av en nybyggnad för strålskyddsverksamheten vid radiofysiska institutionen å karolinska sjukhuset föreslås anvisande av ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor.

Till utrustning av bl. a. de nya nervklinikerna vid karolinska sjukhuset föreslås att ett reservationsanslag av 1 532 000 kronor anvisas samt att vissa beställningsbemyndiganden lämnas.

Riksdagen föreslås bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtal med Uppsala läns landsting angående den fortsatta utbyggnaden av Akademiska sjukhuset i Uppsala, m. m.

För det fortsatta utbyggnandet av Akademiska sjukhuset i Uppsala föreslås anvisande av ett investeringsanslag av 5 465 000 kronor.

Till utrustning vid Akademiska sjukhuset i Uppsala äskas ett reservationsanslag av 1 795 000 kronor.

Vidare äskas till bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund ett reservationsanslag av 3 220 000 kronor.

Förslag framlägges om avtal mellan staten och Malmö stad angående anordnande av medicinsk undervisning vid den socialmedicinska avdelningen vid Malmö allmänna sjukhus.

Vidare föreslås för fortsatt upprustning av serafimerlasarettet anvisande av ett reservationsanslag av 900 000 kronor. Härav avses 400 000 kronor för utrustning till kirurgiska kliniken.

Till lån till sällskapet Eugeniahemmet för inredande av en vårdavdelning för hörselskadade cp-barn föreslås ett investeringsanslag av 125 000 kronor.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars
1961.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans-, ecklesiastik- och civildepartementen anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under elfte huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna följande anslag, nämligen under punkten 61 till Karolinska sjukhuset: Utrustning ett reservationsanslag av 1 530 000 kronor, under punkten 64 till Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m. ett reservationsanslag av 700 000 kronor, under punkten 72 till Utrustning vid Akademiska sjukhuset i Uppsala ett reservationsanslag av 1 800 000 kronor samt under punkten 77 till Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m. ett reservationsanslag av 3 400 000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i sagda proposition på min hemställan under kapitalbudgeten, inrikesdepartementet, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna dels under statens allmänna fastighetsfond följande anslag, nämligen under punkten 2 till Vissa byggnadsåtgärder för strålskyddsverksamhet m. m. ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor och under punkten 6 till Utbyggnad av Akademiska sjukhuset i Uppsala ett investeringsanslag av 5 465 000 kronor, dels ock under fonden för låneunderstöd, punkten 15, till Lån till sällskapet Eugeniahemmet ett investeringsanslag av 125 000 kronor.

Jag anhåller nu att få upptaga dessa anslagsfrågor till fortsatt behandling. I samband härmed torde jag få anmäla uppkomna frågor rörande godkännande av avtal *dels* angående utbyggnad av Akademiska sjukhuset i Uppsala m. m., *dels ock* om medicinsk undervisning vid den socialmedicinska avdelningen vid Malmö allmänna sjukhus. Vidare torde jag få anmäla fråga om anvisande av medel för anslutning av viss elkabel till karolinska sjukhusets elnät.

I. Vissa byggnadsåtgärder för strålskyddsverksamhet m. m.

Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 100 kronor.

Inledning

I sitt år 1956 avgivna betänkande (SOU 1956: 38) föreslog 1951 års strålskyddskommitté bl. a., att i anslutning till radiofysiska institutionens byggnader på karolinska sjukhusets område skulle uppföras en fristående nybyggnad, huvudsakligen avsedd för strålskyddsverksamheten samt administration, verkstad och andra för verksamheten vid institutionen gemensamma anordningar.

Vid min anmälan av kommitténs byggnadsförslag i propositionen nr 87/1958 framhöll jag, att åtgärder snarast måste vidtagas för att lösa institutionens lokalfrågor. Vidare erinrade jag om att mitt ställningstagande till kommitténs organisationsförslag i propositionen nr 73/1958 i hög grad påverkats av att jag ansett, att en intim kontakt mellan forskningen och den löpande verksamheten vid institutionen måste upprätthållas i varje fall under de närmaste åren och att möjligheterna till inbördes samarbete och utbyte av erfarenheter verksamhetsgrenarna emellan borde tillvaratas. En av de viktigaste förutsättningarna för att dessa önskemål skulle kunna förverkligas syntes mig vara att de olika avdelningarnas lokaler vore belägna i varandras närhet, så att befattningshavarna i det dagliga arbetet kunde hålla kontakten med varandra. Trots de invändningar, som kunde resas mot att förlägga för karolinska sjukhusets drift icke nödvändiga byggnader till sjukhusets område, ansåg jag mig därför böra förorda, att de erforderliga nybyggnaderna förlades på sådan plats, inom eller i närheten av området, att det nödvändiga samarbetet och kontakten mellan avdelningarna möjliggjordes. Med hänsyn till vad som upplysts bl. a. rörande svårigheterna att lösa avloppsfrågan på den av strålskyddskommittén föreslagna byggnadsplatsen, uttalade jag, att lokalfrågan från de av mig angivna utgångspunkterna borde utredas ytterligare.

Vad jag sålunda anfört biträdades av riksdagen (statsutsk. utl. nr B 40/1958, riksd. skr. nr B 60/1958).

Sedan Kungl. Maj:t den 28 juli 1958 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att verkställa fortsatt utredning rörande radiofysiska institutionens lokalbehov samt till Kungl. Maj:t inkomna med härav föranledda förslag till byggnadsåtgärder, avgav styrelsen den 25 augusti 1959 förslag i ämnet, avseende dels en tillbyggnad norr om de nuvarande institutionsbyggnaderna på karolinska sjukhusets område, dels ock vissa ombyggnadsarbeten inom institutionens huvudbyggnad.

Byggnadsstyrelsens förslag innebar i fråga om tillbyggnaden, att en laboratoriebyggnad i tre våningar jämte souterrängvåning och källare skulle uppföras i anslutning till den befintliga institutionen. Kostnaden uppskattades enligt prisläget den 1 juli 1959 till cirka 4 000 000 kronor. I fråga om lokaldispositionen i laboratoriebyggnaden anförde styrelsen i huvudsak följande.

Källaren upptages av allmänna förråd och diverse servicelokaler, souterängvåningen av verkstadsavdelning med packrum och lastkaj samt ett par mindre laboratorieavdelningar som kräver strålskydd, bottenvåningen av huvudentré samt avdelningar för hälsokontroll och röntgenkontroll, våningen 1 trappa av lokaler för den kärnfysikaliska avdelningen, lokaler för institutionsföreståndaren och konferensrum m. m. samt våningen 2 trappor huvudsakligen av lokaler för rutinlaboratorier samt olika övningslaboratorier m. m. för undervisning.

Över byggnadsstyrelsens förslag avgavs yttranden av direktionen för karolinska sjukhuset, medicinalstyrelsens strålskyddsnämnd, lärarkollegiet vid karolinska institutet, styrelsen för Stockholms högskola och kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande, vilka samtliga anslöt sig till byggnadsförslagets utformning. Direktionen för karolinska sjukhuset avstyrkte dock, att byggnaden förlades till sjukhusets område.

Genom beslut den 18 mars 1960 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att, med beaktande av vad som anförts i en vid beslutet fogad departementspromemoria, utföra projektering fram till och med färdigställande av huvudritningar till samt verkställa kostnadsberäkning för om- och tillbyggnad av radiofysiska institutionen i huvudsaklig överensstämmelse med de i styrelsens skrivelse den 25 augusti 1959 framlagda förslagen.

Förslag

Byggnadsstyrelsen hemställer i skrivelse den 20 februari 1961 om anvisande för budgetåret 1961/62 av 1 400 000 kronor för tillbyggnad av radiofysiska institutionen.

Motiv

Byggnadsstyrelsen framhåller, att de nu framlagda ritningarna i vissa avseenden avviker från vad som förutsatts i den inledningsvis omnämnda departementspromemorian. Beträffande skälen härför åberopas en av medicinalstyrelsens strålskyddsnämnd till styrelsen överlämnad, av föreståndaren för radiofysiska institutionen upprättad promemoria.

Ritningarna har enligt styrelsen underställts strålskyddsnämnden, karolinska institutet och direktionen för karolinska sjukhuset, vilka godkänt desamma. Kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande har ej haft något att erinra mot tillbyggnadens läge.

Kostnaden för tillbyggnaden inklusive yttre ledningar beräknas av byggnadsstyrelsen till 4 000 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960.

Styrelsen framhåller, att tillbyggnadens läge inneburit vissa problem beträffande anordnandet av avlopp. Ur teknisk och ekonomisk synpunkt har styrelsen funnit det lämpligast att utforma avloppssystemet så att dag-

vatten avledes till Uppsalavägen, medan övrigt avlopp anslutes till sjukhusets befintliga nät.

På grund av tidsbrist har ritningsarbetet beträffande de ombyggnadsarbeten, som avses utföras i den radiofysiska institutionens nuvarande byggnad efter tillbyggnadens färdigställande, ej hunnit föras fram till färdiga huvudritningar, varför kostnad för dessa arbeten ej kan anges.

Det belopp, 1 400 000 kronor, som i 1961 års statsverksproposition preliminärt upptagits för budgetåret 1961/62 finner styrelsen motsvara medelsbehovet för nämnda budgetår.

Departementschefen

Radiofysiska institutionen vid karolinska sjukhuset omorganiserades och ålades vidgade arbetsuppgifter fr. o. m. budgetåret 1958/59, i samband varmed institutionen jämväl erhöll icke oväsentliga personalförstärkningar, främst för den institutionen åvilande strålskyddsverksamheten. Redan dessförinnan hade institutionens lokalresurser visat sig otillräckliga. Vid min anmälan i propositionen nr 87/1958 av ett av 1951 års strålskyddskommitté framlagt förslag till tillbyggnad till de nuvarande institutionsbyggnaderna på karolinska sjukhusets område framhöll jag, att då stora svårigheter förelegat att bereda utrymme redan för det personaltillskott, som medgivits för budgetåret 1957/58, det vore uppenbart, att åtgärder snarast måste vidtagas för att lösa institutionens lokalfrågor. För att tillfredsställande fylla framför allt tillsynsavdelningarnas behov av ökade utrymmen fann jag nybyggnadsåtgärder vara ofrånkomliga. Lokalfrågan borde emellertid enligt min mening bli föremål för ytterligare utredning.

Sedan riksdagen anslutit sig till vad jag sålunda anförde, uppdrogs åt byggnadsstyrelsen att verkställa fortsatt utredning av frågan. Det förslag i ämnet, som av styrelsen framlades i augusti 1959, innebar, att en nybyggnad, huvudsakligen avsedd för tillsynsverksamheten, skulle uppföras i anslutning till de befintliga institutionsbyggnaderna på sjukhusets område, varjämte vissa ombyggnadsarbeten skulle företagas i de nuvarande lokalerna. Vid granskningen inom inrikesdepartementet befanns förslaget allmänna utformning och dimensionering i princip kunna godtagas, varför åt byggnadsstyrelsen uppdrogs att utföra projektering av byggnadsföretaget. I en inom departementet upprättad promemoria anfördes härvid vissa allmänna synpunkter på förslaget, vilka borde beaktas vid den fortsatta projekteringen. Sålunda ansågs antalet tjänsterum snävt tilltaget med tanke på framtida utvecklingsmöjligheter, varför det borde undersökas i vad mån utrymmena för tjänsterum kunde ökas utan att byggnadens totala storlek vidgades. Vidare påpekades att avloppsfrågans ordnande och kostnaderna härför krävde speciell uppmärksamhet i samband med projekte-

ringen. I övrigt anfördes en del smärre detaljmärkningar, huvudsakligen avseende dimensioneringen av vissa närmare angivna lokalerheter m. m.

Det nu projekterade byggnadsförslaget överensstämmer i allt väsentligt med det tidigare granskade. Såsom byggnadsstyrelsen framhållit har de i departementspromemorian anförda synpunkterna endast delvis beaktats. De avvikelser, som gjorts från denna, har närmare motiverats i en av föreståndaren för radiofysiska institutionen upprättad promemoria. Vad angår möjligheterna att öka utrymmena för tjänsterum har härvid framhållits, att en del av den tekniska personalen beräknas vara sysselsatt i laboratorier och att vissa rum vid en ökning av personalen kan utnyttjas av två tjänstemän gemensamt, varjämte vissa utrymmen i nybyggnaden kan frigöras, när ombyggnadsarbetena i den nuvarande institutionsbyggnaden genomförts. I fråga om detaljmärkningarna i departementspromemorian har lämnats förklaringar till gjorda avvikelser, som jag anser mig kunna godtaga. Vad slutligen angår avloppsfrågan har jag ingen erinran mot den av byggnadsstyrelsen förordade lösningen under förutsättning att hinder gentemot Solna stad icke möter mot att dagvattnet avledes till Uppsala-vägen.

På grund av vad jag sålunda anført tillstyrker jag, att en tillbyggnad uppföres i anslutning till radiofysiska institutionens byggnader på karolinska sjukhusets område i huvudsaklig överensstämmelse med det nu framlagda förslaget. Byggnadsstyrelsens beräkning av kostnaderna härför, 4 000 000 kronor, överensstämmer med den tidigare gjorda kostnadsuppskattningen.

Då tillbyggnaden måste färdigställas, innan de ombyggnadsarbeten, som avses skola utföras i den nuvarande institutionsbyggnaden, kan påbörjas, förordar jag, att medel för tillbyggnadsarbetenas igångsättande anvisas för nästa budgetår, oaktat projekteringen av ombyggnadsarbetena ännu ej slutförts. I enlighet med min preliminära beräkning av medelsbehovet i statsverkspropositionen föreslår jag, att för nästa budgetår anvisas 1 400 000 kronor för ändamålet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsåtgärder för strålskyddsverksamhet m. m.* under statens allmänna fastighetsfond, inrikesdepartementet, för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor.

II. Karolinska sjukhuset: Utrustning

För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 3 400 000 kronor.

Förslag

Karolinska sjukhusets utrustningskommitté hemställer i skrivelser den 26 september 1960 och den 13 februari 1961 om *dels* anvisande av 1 532 000 kronor till utrustning av alkoholkliniken och nervklinikerna, *dels ock* bemyndigande att beställa utrustning till ett värde av 3 302 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63.

Den begärda medelsanvisningen har beräknats på sätt framgår av följande sammanställning:

Alkoholkliniken	532 000
Nervklinikerna	1 000 000
	<hr/>
Summa kronor	1 532 000

Motiv

Alkoholkliniken. Till utrustning av alkoholkliniken, vilken utrustning kostnadsberäknats till 1 032 000 kronor, har för budgetåret 1960/61 anvisats 500 000 kronor, varjämte bemyndigande lämnats kommittén att beställa utrustning till ett värde av 300 000 kronor att gäldas tidigast under budgetåret 1961/62. Enligt föreliggande beräkningar kommer klinikbyggnaden att vara färdig att tagas i bruk före den 1 oktober 1961. Detta innebär, att medel för resterande utrustning, 532 000 kronor, måste anvisas för budgetåret 1961/62. Då någon kostnad för allmän varuskatt icke kunde förutses vid tidpunkten för utrustningsförslagets upprättande, torde det bli nödvändigt för kommittén att senare få äska ytterligare medel härför, i runt tal 42 000 kronor. Snabbtelefonanläggningen till kliniken, vars anskaffande tidigare ansetts åvila kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande, skall efter underhandsöverenskommelse med denna kommitté anskaffas av utrustningskommittén. Medel härför har ej upptagits i utrustningsförslaget, men kommittén avser att söka inom ramen för detta anskaffa även ifrågasvarande anläggning. Skulle detta icke visa sig vara möjligt, förbehåller sig kommittén att sedermera få äska erforderliga medel.

Nervklinikerna. Nervklinikerna beräknas vara klara för inflyttning omkring den 1 oktober 1962, och viss del av det erforderliga utrustningsanslaget måste därför anvisas för budgetåret 1961/62, bl. a. för erläggande av forskottslikvider i den mån sådana måste utbetalas vid avtals slutande. Kommittén har beräknat det totala medelsbehovet för nästa budgetår till 1 500 000 kronor, varav kommittén av staten äskar 1 000 000 kronor. Det beräknade medelsbehovet får anses utgöra ett absolut minimum. Enligt föreliggande avtal mellan staten, å ena sidan, och Stockholms stad och Stockholms läns landsting, å andra sidan, rörande samarbete för uppförande och drift av nervklinikerna vid karolinska sjukhuset skall staden och länet till-

handahålla under utrustningstiden erforderliga medel, och dessa bidrag skall fördelas per utrustningsår i ungefärlig proportion till statens utrustningskostnad. Kommittén kommer därför att från staden respektive länet begära 235 000 respektive 265 000 kronor för nästa budgetår.

I av kommittén upprättat utrustningsförslag har undantagits vissa lokaler i laboratorieflygelns bottenvåning och samtliga lokaler i våningen 2 trappor i samma flygel. I fråga om dessa lokaler avses med vidare byggnadstekniska åtgärder skola anstå i avvaktan på utredning av kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande rörande möjligheterna till vissa ändringar, som påkallats bl. a. genom tillkomsten av laboratorier för neurofysik m. m.

Ett i oktober 1960 utarbetat förslag till inventarieutrustning, grundat på önskemål från vederbörande överläkare, kostnadsberäknades till 9 590 000 kronor, varav 372 000 kronor för allmän varuskatt. Utrustningskommittén har efter överläggningar med överläkarna vid neurologiska kliniken, neuro-radiologiska avdelningen och neurofysiologiska laboratoriet enats om dels vissa nedskrivningar till ett belopp av cirka 596 000 kronor och dels att tills vidare låta anstå med anskaffningen av viss apparatur m. m. till ett värde av cirka 523 000 kronor, allt inklusive kostnaderna för allmän varuskatt. Behovet av de uppskjutna anskaffningarna bör nämligen enligt kommitténs mening bättre kunna prövas, sedan klinikerna något år varit i drift och erfarenheter vunnits rörande verksamhetens framtida omfattning. Det sålunda omprövade utrustningsförslaget har kostnadsberäknats till 8 471 000 kronor, varav 326 000 kronor för allmän varuskatt. Enligt gällande fördelningsgrunder skall härav i runda tal 5 567 600 kronor ankomma på staten, 1 366 300 kronor på Stockholms stad och 1 537 100 kronor på Stockholms läns landsting. Då stadens och länets representanter i kommittén icke ansett sig kunna biträda det föreliggande förslaget, avser kommittén att fortsätta sina försök till ytterligare nedskrivningar. Utrustningskommittén räknar med att kunna redovisa resultatet av dessa ytterligare nedprutningsförsök i samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1962/63. Utrustningsbehovet för de lokaler inom laboratoriebyggnaden, beträffande vilka särskild utredning pågår, kommer att redovisas vid samma tillfälle.

I slutskedet av arbetet med nu föreliggande utrustningsförslag har från överläkaren vid neurokirurgiska kliniken, professorn L. Leksell, inkommit förslag om anskaffning av en lineär accelerator, avsedd för utnyttjande av strålkirurgisk operationsmetod vid stereotaktiska operationer av parkinsonism och vissa smärttillstånd. Utrustningskommittén, som remitterat ärendet till direktionen för karolinska sjukhuset, avvaktar för närvarande besked om resultatet av pågående utredning rörande möjligheterna till installation och utnyttjande av ifrågavarande apparatur. Kommittén avser att därefter taga ställning till förslaget.

För budgetåret 1961/62 erfordras jämväl inköpsbemyndiganden om totalt 4 000 000 kronor. På grund härav hemställer kommittén av staten om in-

köpsbemyndigande till ett värde av 2 700 000 kronor och avser att från staden och länet begära inköpsbemyndiganden om 612 000 respektive 688 000 kronor.

Röntgendiagnostiska institutionen. Arbetena med utökningen av lokaler inom röntgendiagnostiska institutionen torde hinna avslutas före utgången av budgetåret 1961/62. Förslag till inventarieutrustning, kostnadsberäknat till 602 000 kronor, har i samråd med överläkaren upprättats inom kommittén. Den huvudsakliga delen av beloppet, cirka 493 000 kronor, belöper på röntgenapparatur. Då leveranstiden för sådan apparatur normalt beräknas till omkring 12 månader, är det angeläget att leveransavtal kan slutas i god tid. Kommittén finner således erforderligt, att bemyndigande lämnas för inköp under budgetåret 1961/62 av hela den i förslaget upptagna utrustningen.

Departementschefen

De totala kostnaderna för utrustning av den nya alkoholkliniken har beräknats till 1 032 000 kronor. Härav har för innevarande budgetår anvisats 500 000 kronor, varjämte kommittén erhållit bemyndigande att beställa utrustning till ett värde av högst 300 000 kronor. För anskaffning av resterande utrustning för alkoholkliniken bör för nästa budgetår anvisas 532 000 kronor. Jag har icke funnit anledning till erinran mot att kommittén inom den godtagbara kostnadsramen anskaffar en snabbtelefonanläggning för kliniken.

Det av kommittén framlagda utrustningsförslaget beträffande nervkliniker slutar, även efter de nedskärningar, som kommittén gjort i förhållande till ett tidigare på överläkarnas önskemål grundat program, på ett högst betydande belopp. Det föreliggande förslaget, som kostnadsberäknats till 8 471 000 kronor, är emellertid icke slutligt. Å ena sidan har nämligen kommittén med hänsyn till de invändningar mot kostnaden, som rests från Stockholms stads och Stockholms läns landstings representanter i kommittén, förklarat sig ämna göra ytterligare försök till nedskärningar av det framlagda förslaget. Å andra sidan är förslaget icke fullständigt, i det att viss utrustning till ett värde av drygt 0,5 miljoner kronor undantagits, enär anskaffningen ansetts böra anstå, tills någon erfarenhet av klinikernas drift vunnits. Vidare avses förslaget skola kompletteras beträffande vissa lokaler, i fråga om vilka särskild utredning angående omdisponering pågår. Härjämte har överläkaren vid neurokirurgiska kliniken framfört önskemål om viss ytterligare apparatur, vilket förslag för närvarande prövas inom kommittén. Kommittén har anmält, att den avser att framlägga ett definitivt utrustningsförslag i anslagsäskandena för budgetåret 1962/63.

Med hänsyn till de många osäkra faktorer, som sålunda alltjämt föreligger, finner jag det f. n. icke möjligt att taga slutlig ställning till utrustningsprogrammet och kostnaderna för detta. Då jag emellertid finner det uppenbart, att det för utrustningsanskaffningar under nästa budgetår äskade total-

beloppet, 1 500 000 kronor, och totalbeloppet, 4 000 000 kronor, av det begärda beställningsbemyndigandet under alla förhållanden ligger inom ramen för en för nervklinikerna ofrånkomlig utrustningskostnad, förordar jag, att i enlighet med kommitténs äskanden från statens sida anvisas 1 000 000 kronor för utrustningsanskaffningar under budgetåret 1961/62, varjämte riksdagens medgivande bör utverkas att beställa utrustning till ett värde av högst 4 000 000 kronor, att — i vad avser den på staten fallande delen av kostnaden för denna utrustning, högst 2 700 000 kronor — gäldas tidigast under budgetåret 1962/63. För att icke möjligheter till ytterligare nedskärningar i utrustningsprogrammet skall förloras, förutsätter jag härvid, att icke annan utrustning inköpes eller beställes under nästa budgetår än sådan, som av kommittén bedömes helt ofrånkomlig. Vidare förutsätter jag, att kommittén under det fortsatta arbetet med utrustningsförslaget så långt det är görligt beaktar möjligheterna att begränsa utgifterna, utan att kravet på en tillfredsställande standard i fråga om utrustningen eftersättes. Härvid vill jag särskilt understryka angelägenheten av att kommittén undersöker varje möjlighet att låta sådan vid serafimerlasarettets nervkliniker befintlig utrustning, som icke lämpligen bör kvarbliva vid lasarettet, komma till användning vid de nya nervklinikerna för undvikande av motsvarande nyanskaffning.

Kungl. Maj:t har på min hemställan i årets statsverksproposition under anslaget till Utbyggande av karolinska sjukhuset på kapitalbudgeten förordat anvisande av medel för utökning av den röntgendiagnostiska institutionens lokaler. Kommitténs utrustningsprogram för dessa lokaler anser jag mig böra tillstyrka. Ehuru den gjorda kostnadsberäkningen icke föranlett någon erinran från min sida, förutsätter jag dock, att kommittén vinnlägger sig om att begränsa utgifterna så långt det är möjligt. I enlighet med kommitténs hemställan torde böra utverkas riksdagens medgivande att beställa ifrågavarande utrustning till ett värde av högst 602 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att utrustning till nervklinikerna vid karolinska sjukhuset må beställas till ett värde av högst 4 000 000 kronor, att, såvitt på staten ankommer, gäldas tidigast under budgetåret 1962/63;

b) medgiva, att utrustning till röntgendiagnostiska institutionen vid karolinska sjukhuset må beställas till ett värde av högst 602 000 kronor, att gäldas tidigast under budgetåret 1962/63;

c) till *Karolinska sjukhuset: Utrustning* för budgetåret 1961/62 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 532 000 kronor.

III. Avtal angående utbyggnad av Akademiska sjukhuset i Uppsala m. m.

Inledning

Gällande avtal mellan staten och Uppsala läns landsting angående samarbete för drift av Akademiska sjukhuset i Uppsala (jämför propositionerna nr 123/1951 sid. 69—71 och nr 161/1953 sid. 17—18) föreskriver i fråga om ny-, till- eller ombyggnad av sjukhuset, att förhandlingar i varje särskilt fall skall äga rum beträffande parternas deltagande i kostnaderna härför, innan framställning om anslag göres hos vederbörande myndigheter.

Hittillsvarande kostnader för de redan påbörjade och i en del fall slutförda byggnadsföretag, som omfattas av det av 1958 års B-riksdag och landstinget godkända förslaget till reviderad generalplan för Akademiska sjukhusets utbyggande, har i princip delats lika mellan parterna, dock med uttrycklig reservation från landstingets sida för en omprövning av landstingets andel i dessa kostnader.

Enligt de av 1960 års riksdag godtagna, i propositionen nr 159/1960 förordade riktlinjerna för regionsjukvårdens utbyggande skall Akademiska sjukhuset vid sidan av den nuvarande uppgiften som undervisningssjukhus och centrallasarett för Uppsala län jämväl vara regionsjukhus för Uppsalaregionen, omfattande Uppsala län, Västmanlands län utom Köpingsområdet, Kopparbergs och Gävleborgs län, Västernorrlands län utom Ångermanland samt Jämtlands län. Efter bemyndigande av 1960 års riksdag har Kungl. Maj:t den 30 december 1960 godkänt ett avtal mellan staten och Uppsala läns landsting (huvudmännen), å ena sidan, samt Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands läns landsting samt Gävle stad (regionlandstingen), å andra sidan, om samarbete beträffande regionsjukvård vid Akademiska sjukhuset i Uppsala. Avtalet utgör ett principavtal om regionsjukvård vid sjukhuset, och enligt detsamma skall huvudmännen driva regionsjukhuset för samtliga parTERS räkning. Enligt avtalet skall för tillgodoseende av regionlandstingens sjukvårdsbehov inrättas sammanlagt cirka 400 vårdplatser inom de s. k. region-specialiteterna ävensom en käkcentral samt övriga för regionsjukvården erforderliga serviceavdelningar m. m. Som samarbetsorgan för frågor rörande regionsjukvården inom regionen skall enligt avtalet finnas en särskild regionsjukvårdsnämnd bestående av representanter för parterna i avtalet. Med hänsyn till att frågan om normer för regionsjukvårdsavtal f. n. är föremål för utredning inom Svenska landstingsförbundet har parterna icke ansett det möjligt att i avtalet närmare reglera de ekonomiska mellanhavandena dem emellan på annat sätt än att regionlandstingen däri åtagit sig att för vård å regionvårdsklinik av patient, för vilken landstinget svarar enligt sjukhuslagen, erlægga en vårddagsavgift, motsvarande de å

vård dagen belöpande verkliga drift- och kapitalkostnaderna. Parterna har förbundet sig att efter det landstingsförbundet utfärdat rekommendation om normalavtal upptaga överläggningar i frågan. Regionsjukvårdsavtalet har trätt i kraft den 1 januari 1961.

För ernående av fastare reglering av mellanhavandena mellan staten och Uppsala läns landsting i samband med realiserandet av den reviderade generalplanen för sjukhusets utbyggande har *kommittén för Akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande* med skrivelse den 31 augusti 1960 framlagt förslag till avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena sidan, samt Uppsala läns landsting, å andra sidan, angående utbyggnad av Akademiska sjukhuset i Uppsala, m. m.

Över förslaget har yttranden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, kanslern för rikets universitet efter hörande av det större akademiska konsistoriet i Uppsala samt Uppsala läns landstings förvaltningsutskott. Det större akademiska konsistoriet har bifogat yttrande av universitetets medicinska fakultet.

Byggnadskommitténs förslag

Kommittén anför, att enligt den reviderade generalplanen för Akademiska sjukhusets utbyggande vårdplatsantalet vid sjukhuset kommer att öka från cirka 1 100 platser till cirka 1 600 platser. Utbyggnaden omfattar emellertid cirka 800 nya platser, varför i runt tal 300 platser ersätter redan befintliga vårdplatser. Den totala kostnaden för utbyggnaden har på grundval av mycket approximativa beräkningar uppskattats till cirka 116 miljoner kronor för byggnader och cirka 23 miljoner kronor för utrustning eller totalt cirka 140 miljoner kronor.

När det gäller att avväga statens och Uppsala läns landstings andel i utbyggnaden har kommittén till en början utgått från att av den totala byggnads- och utrustningskostnaden 25 procent bör stanna å statsverket med hänsyn till de merkostnader, som föranledes av den medicinska undervisningen och forskningen vid sjukhuset. Kommittén erinrar om att detta procenttal lagts till grund för beräkningen av statens bidrag till den fortsatta utbyggnaden av Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg enligt ett av statsmakterna år 1960 godkänt avtal.

Av den totala utbyggnadskostnaden har vidare enligt vissa schematiskt gjorda beräkningar cirka 52 miljoner kronor ansetts belöpa å den del av regionsjukvården vid sjukhuset, som avses att betjäna andra sjukvårdsområden inom Uppsalaregionen än Uppsala län. Av denna kostnad bör av nyss angivna skäl 25 procent stanna å staten. Återstående belopp, (52 — 13) cirka 39 miljoner kronor, vilket motsvarar inemot 30 procent av totalkostnaden, skall bestridas av övriga sjukvårdshuvudmän inom Uppsalaregionen. Enligt kommittén torde det icke bli möjligt att av sistnämnda huvud-

män uttaga detta belopp successivt under utbyggnadstiden. Däremot räknar kommittén bestämt med att de berörda sjukvårdshuvudmännen kommer att ersätta de årliga kapitalkostnader, som föranledes av de för deras räkning verkställda investeringarna. Då dessa investeringar sker för sjukvårdsändamål och det även av andra skäl synes lämpligt att finansieringen av dessa investeringar sker i landstingskommunal regi, har kommittén ansett sig böra föreslå, att Uppsala läns landsting åtager sig denna uppgift.

Vid avvägning av Uppsala läns landstings egen andel i utbyggnadskostnaderna har kommittén beaktat, att utöver de vårdplatser, som avses för övriga sjukvårdshuvudmän inom Uppsalaregionen, vissa platser inom läns-specialiteter avtalsmässigt skall stå till förfogande för patienter från Stockholms läns landstingsområde. Vidare tillgodoser sjukhuset otvivelaktigt visst vårdbehov jämväl inom andra närbelägna sjukvårdsområden, även om särskilda avtal härom icke föreligger. Den ökning av patientunderlaget, som på detta sätt kommer till stånd, är enligt kommittén av stor betydelse för undervisning och forskning. Kommittén har vidare ansett sig kunna konstatera, att den långt drivna specialiseringen måste medföra betydligt högre investeringskostnader per vårdplats än som får anses normalt för centrallasarett.

Med beaktande av sålunda anförda och övriga föreliggande omständigheter har kommittén ansett sig böra föreslå, att landstingets bidrag till utbyggnaden begränsas till 30 procent. Detta procenttal skall, såsom närmare framgår av avtalsförslaget, gälla den del av utbyggnadsskedet, som f. n. kan överblickas.

Enligt kommitténs nu framlagda förslag skall således under pågående utbyggnadsskede 30 procent av de totala kostnaderna bestridas av Uppsala läns landsting. De verkliga kostnaderna för anordnande av regionlandstingens vårdplatser, med förut berört avdrag för undervisning och forskning, skall slutligt bestridas av dessa landsting, men Uppsala läns landsting skall svara för finansieringen av denna del av utbyggnadskostnaderna, vilka uppskattats till inemot 30 procent av totalkostnaden. Återstående kostnader eller drygt 40 procent av totalkostnaden skall således stanna å statsverket.

Det framlagda *avtalsförslaget* har följande lydelse.

Förslag till avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena sidan, samt Uppsala läns landsting, å andra sidan, angående utbyggnad av Akademiska sjukhuset i Uppsala, m. m.

§ 1

Vid Akademiska sjukhuset i Uppsala skola uppföras och utrustas de kliniker, operations- och röntgenavdelningar, laboratorier och övriga serviceorgan ävensom de anläggningar i övrigt, som finnas upptagna i bilaga till detta avtal. I bilagan ha angivits de byggnader, i vilka de olika klinikerna m. m. enligt nuvarande planer skola placeras, men parterna äro införstådda

med att det fortsatta planeringsarbetet kan komma att medföra ändringar i detta hänseende. Avtalet gäller anläggningar och utrustning såväl för sjukvården som för därtill ansluten klinisk undervisning och forskning, dock, såvitt gäller utrustning för forskning, endast sådan, som är att hänföra till vedertagen grundutrustning.

§ 2

Utbyggnaden skall ske så snabbt ekonomiska och organisatoriska resurser medge.

§ 3

Landstinget skall bidra till kostnaderna för utförande och utrustning av de i bilagan avsedda byggnaderna och anläggningarna med 30 procent av de verkliga kostnaderna härför.

Beträffande tillhandahållande av medel genom landstingets försorg för utbyggnaden i den mån denna avser regionsjukvård för andra i Uppsala-regionen ingående sjukvårdsområden än Uppsala län skall gälla vad därom överenskommes i samband med avtal om regionsjukvården.

§ 4

Om under tiden för verkställandet av det i förevarande avtal avsedda byggnadsprogrammet annan än däri upptagen byggnad eller anläggning kommer till stånd vid sjukhuset, skall landstinget bidra med 30 procent av de verkliga kostnaderna för sådan byggnad eller anläggning och dess utrustande, därest icke annan överenskommelse träffas mellan parterna.

Landstinget skall bidra med 30 procent av de verkliga kostnaderna jämväl för ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten å byggnad eller annan anläggning vid sjukhuset, i den mån arbetena ej bestridas av medel, som ställas till förfogande för löpande (»normala») reparations- och underhållsarbeten.

§ 5

Utöver vad som följer av detta avtal och gällande driftavtal har staten och landstinget icke några ekonomiska anspråk på varandra beträffande de å sjukhusområdet uppförda byggnaderna och deras utrustning, dock att i fråga om byggnader för sjuksköterskeskolan skall gälla vad därom särskilt överenskommits eller överenskommes.

§ 6

Planering och projektering av utbyggnaden samt dess verkställande skall handhas av kommittén för Akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande, i vilken hälften av ledamöterna skola representera staten och hälften Uppsala läns landsting.

Landstinget skall bidra med 30 procent av kostnaderna för kommitténs allmänna utredningsverksamhet och för kommitténs egen verksamhet, dock att parterna själva skola svara för kostnaderna för deras egna representanter i kommittén.

§ 7

Landstinget tillhandahåller staten i §§ 3 och 4 omförmälda bidrag under byggnads- respektive anläggningstiden i ungefärlig proportion till statens

egna utlägg, i den mån icke parterna efter förslag av kommittén för sjukhusets utbyggande annat medge.

§ 8

Landstingets bidrag till byggnader och andra anläggningar ställas till statens förfogande i form av ouppsägbara, räntefria lån mot inteckning i sjukhusfastigheten.

Om sjukhuset nedlägges eller samarbetet mellan staten och landstinget i fråga om sjukhuset eljest upphör, skall staten vara skyldig att av de lån, som landstinget lämnat för sjukhusets utbyggande, återbetala ett belopp, som motsvarar 30 procent av värdet av dåvarande byggnader tillhörande sjukhuset.

Genom stadgandena i denna paragraf upphäves häremot stridande villkor i de av universitetet tidigare utfärdade lånereverserna.

§ 9

Landstinget erhåller icke någon del i äganderätt till mark, byggnader eller utrustning genom att lämna byggnads- och utrustningsbidrag enligt detta avtal.

§ 10

Staten skall vara skyldig att tillhandahålla landstingets förvaltningsutskott de räkenskaper och handlingar, som erfordras för beräkning av landstingets bidrag till staten.

§ 11

Detta avtal berör ej den rätt landstinget enligt eljest gällande bestämmelser må äga att erhålla statsbidrag till uppförande och utrustning av klinik eller annan inrättning vid sjukhuset.

§ 12

Av de cirka 1 600 vårdplatser, som sjukhuset kommer att omfatta efter här avsedd utbyggnad, skall minst 800 tillhandahållas landstinget för vård av patienter från Uppsala län.

§ 13

Beträffande sjukhusets fortsatta utbyggnad efter avslutandet av det i detta avtal avsedda byggnadsprogrammet skall förhandlingar upptagas, så snart kommittén för sjukhusets utbyggande framlagt plan för denna fortsatta utbyggnad.

§ 14

Detta avtal träder i kraft omedelbart efter att det godkänts av Kungl. Maj:t och Uppsala läns landsting.

Den i avtalsförslaget omnämnda *bilagan* innehåller följande sammanställning över byggnader för kliniker, serviceorgan m. m. och andra anläggningar, som beräknas bli utförda under det aktuella byggnadsskedet vid Akademiska sjukhuset.

	Byggnads benämning
<i>Klinik, serviceorgan eller annan anläggning</i>	
Panncentral uppförd 1957—59 jämte beredskapsanläggning och ev. utbyggnad	K
Kulvertar, vägar, parkeringsplatser, parkanläggning, inhägnad, ledningsdragningar, diverse andra arbeten sammanhängande med sjukhusområdets iordningställande och utnyttjande utförda efter 1. 1. 1959	—
Barnpsykiatri	G
Medicinklinik (+ ev. njuravdelning)	B 7
Centralkök, personalmatsalar, dagrum, centralförråd, tvättförråd och administration	S
Tillbyggnad för ytterligare plastikkirurgi, käkcentral och central-tandpoliklinik, radioterapi och radiofysik	P
Klinisk fysiologi	B 2
Ytterligare röntgenavdelningar, polikliniker och laboratorier	B 1, B 3
Ortopedi och thoraxkirurgi	A 12
Ytterligare operationsavdelningar, polikliniker m. m.	A 13
Neurologi, neurokirurgi, dermatologi och oftalmiatrik	B 11
Ytterligare röntgenavdelning, polikliniker och laboratorier	B 9
Klinisk kemi och klinisk virologi	B 5
Klinisk bakteriologi	B 8
Fysikalisk terapi	F
Djurstallar och verkstäder	—
Thoraxmedicin och geriatrik	B 10
Infektionsavdelning	N
Ombyggnadsarbeten för oundvikliga provisorier m. m.	—

Byggnadskommittén har lämnat följande *speciella kommentarer* i fråga om vissa bestämmelser i avtalet.

§ 3 andra stycket. Reglering av frågan om finansiering av den del av utbyggnaden, som belöper på övriga sjukvårdshuvudmän inom regionen, har måst anstå i avbidan på resultatet av den inom Svenska landstingsförbundet igångsatta utredningen, som syftar till att utarbeta ett normalavtal för regionsjukvård.

§ 5. Av de på sjukhusområdet uppförda byggnaderna har exempelvis psykiatriska kliniken helt bekostats av staten. Lungkliniken har däremot med författningsenliga bidrag uppförts av landstinget. I fråga om andra byggnader, exempelvis öronkliniken, har från landstingets sida gjorts gällande att dess andel (50 procent) av de verkliga kostnaderna betydligt överstigit landstingets andel i byggnadens utnyttjande. Kommittén finner det vara av betydelse för det framtida samarbetet, att huvudmännen i samband med godkännande av förevarande avtal avstår från alla ekonomiska anspråk på varandra i anledning av deras kostnader för dylika äldre byggnader. Bestämmelse härom har intagits i denna paragraf, där dock av naturliga skäl sjuksköterskeskolan undantagits.

§ 6. Enligt denna paragraf skall staten och landstinget även i fortsättningen ha lika många representanter i kommittén.

§ 10. Kommittén ifrågasätter, om icke staten och landstinget borde utse särskilda revisorer för gemensam granskning av såväl sjukhusets som kommitténs räkenskaper.

Yttranden

Statskontoret anför.

Föreliggande avtalsförslag innebär, att staten skall stå för cirka 40 procent av kostnaderna för utbyggnaden. Enligt beslut av 1960 års riksdag har staten förbundit sig att betala 25 procent av kostnaderna för nybyggnader vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg och samma procentsats tillämpas vid Allmänna sjukhuset i Malmö. I motsats till vad som gäller vid dessa senare sjukhus, är staten emellertid formellt ägare till Akademiska sjukhuset och landstinget bidrager endast till kostnaderna i förhållande till det antal platser, som står till förfogande för patienter från landstingsområdet. Finansieringen av kostnaderna för de regionvårdsplatser, som avdelats för andra sjukvårdsområden inom Uppsalaregionen än Uppsala läns landsting, skall jämväl ombesörjas av sistnämnda landsting. Kapitalanskaffningen för vad som av utbyggnaden belöper å övriga platser, som utnyttjas av bl. a. Stockholms läns landsting, kommer att åvila staten. Med hänsyn härtill ävensom till övriga i ärendet föreliggande särskilda omständigheter vill statskontoret icke motsätta sig, att det framlagda avtalsförslaget godkännes.

Riksräkenskapsverket yttrar.

Enligt riksräkenskapsverkets mening föreligger icke skäl för inteckning i sjukhusfastigheten som säkerhet för landstingets ouppsägbara räntefria lån till staten, då stadgandet i § 8 andra stycket reglerar statens skyldighet, därest lånen skall infrias. Någon särskild garanti därutöver torde vara onödigt. Statlig fast egendom besväras i allmänhet icke av inteckningar.

Den i § 8 andra stycket använda specificeringen »dåvarande» ifråga om byggnader tillhörande sjukhuset synes kunna giva anledning till tveksamhet, huruvida härmed avses sjukhusets samtliga byggnader vid tidpunkten, då sjukhuset nedlägges eller samarbetet mellan staten och landstinget i fråga om sjukhuset eljest upphör, eller endast åsyftas de sjukhusbyggnader till vilka landstinget lämnat bidrag enligt föreliggande avtalsförslag och som kvarstår vid angivna tidpunkt.

I anslutning till innehållet i § 10 har kommittén ifrågasatt, om icke staten och landstinget borde utse särskilda revisorer för gemensam granskning av såväl sjukhusets som kommitténs räkenskaper. Riksräkenskapsverket, som vill erinra om att enligt avtal mellan universitetet i Uppsala och Uppsala läns landsting angående samarbete för driften av Akademiska sjukhuset, § 9, landstinget äger att årligen genom två av landstinget utsedda personer verkställa granskning av sjukhusets räkenskaper och förvaltning, tillstyrker kommitténs förslag i fråga om särskilda revisorer för gemensam granskning av såväl sjukhusets som kommitténs räkenskaper.

Då landstinget utser fyra av kommitténs åtta ledamöter (samma förhållande gäller i fråga om utseende av ledamöter i direktionen för Akademiska sjukhuset) och sålunda äger insyn i kommitténs räkenskaper synes stadgandet i § 10 avtalsförslaget icke erforderligt, särskilt om landstinget jämväl skall äga utse revisor för granskning av kommitténs räkenskaper.

Kanslern för rikets universitet, det större akademiska konsistoriet i Uppsala och Uppsala universitets medicinska fakultet har icke några invändningar i sak att göra mot avtalet men förutsätter, att liksom f. n. universitetet representeras i byggnadskommittén.

Uppsala läns landstings förvaltningsutskott anmäler, att landstinget för sin del godkänt avtalsförslaget.

Departementschefen

Vid min anmälan i propositionen nr 87/1958 av den reviderade generalplanen för utbyggande av Akademiska sjukhuset framhöll jag, att man icke på dåvarande stadium kunde binda den framtida utformningen av sjukhusets olika delar. Den ständigt fortgående utvecklingen inom det vetenskapliga och sjukvårdstekniska området kunde komma att väsentligt modifiera uppgjorda planer icke blott i fråga om platsantalet utan även beträffande kravet på diagnostik- och behandlingsavdelningar. Nya överväganden föranledda av behov, som då icke kunde förutses, kunde föranleda ändringar av såväl de olika klinikernas storlek som den ordning i vilken de borde utbyggas. Planen borde emellertid kunna läggas till grund för det fortsatta utredningsarbetet.

Vid framläggandet av den reviderade generalplanen förutsågs en utökning av antalet vårdplatser från knappt 1 100 till omkring 1 450. Totalkostnaderna för erforderliga byggnadsåtgärder beräknades i dåvarande prisläge approximativt till inemot 80 miljoner kronor, vari dock icke inräknats kostnaden för bl. a. en under byggnad varande ny panncentral.

Regionsjukvårdens utbyggande enligt de i propositionen nr 159/1960 framlagda riktlinjerna medför emellertid ett ökat vårdplatsbehov vid Akademiska sjukhuset. Sålunda avses sammanlagt cirka 530 vårdplatser skola reserveras för de s. k. regionspecialiteterna, varav för Uppsala läns landstings del cirka 130 vårdplatser och för övriga i Uppsalaregionen ingående sjukvårdshuvudmän cirka 400. Detta medför, att man nu måste räkna med en utbyggnad av sjukhuset till cirka 1 600 vårdplatser. Samtidigt har för olika kliniker gemensamma anläggningar m. m. måst givas en större kapacitet, vilket jämväl bidragit till att man fått kraftigt uppräknade beräknade kostnaderna för sjukhusets utbyggande. Dessa beräknas nu till totalt cirka 140 miljoner kronor, varav cirka 23 miljoner kronor avser utrustningskostnader. Det är min avsikt att, allteftersom utbyggnaden fortskrider, liksom hittills lämna närmare redogörelser för de olika i generalplanen ingående byggnadsföretagen i samband med äskanden av medel till desamma. Då det fortsatta utredningsarbetet kan komma att föranleda modifieringar i de i dag föreliggande planerna, bör man icke heller nu binda den slutliga utformningen av sjukhuset.

Det föreliggande avtalsförslaget avser det skede av sjukhusets utbyg-

gande, som f. n. kan överblickas. Sålunda har i § 1 jämförd med bilagan till avtalsförslaget närmare angivits de byggnadsobjekt som avses. Beträffande sjukhusets fortsatta utbyggande efter avslutandet av det i avtalsförslaget avsedda byggnadsprogrammet skall förhandlingar upptagas, så snart byggnadskommittén framlagt plan för denna fortsatta utbyggnad.

I fråga om den i avtalsförslaget angivna kostnadsfördelningen mellan staten och Uppsala läns landsting får jag anföra följande.

Då staten formellt är ägare till Akademiska sjukhuset, har staten att påtaga sig en så stor andel av kostnaderna för utbyggnaden, som icke skäpligen bör åvila annan huvudman. Det procenttal, efter vilket staten deltar i kostnaderna för nybyggnader och utrustning vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg och Allmänna sjukhuset i Malmö, där merkostnaden för undervisningen och forskningen ansetts motivera ett statsbidrag om 25 procent av kostnaderna, kan sålunda icke tillämpas på totalkostnaden för utbyggnaden vid Akademiska sjukhuset. Det må erinras, att Uppsala läns landstings bidrag under de senaste årtiondena i allmänhet motsvarat hälften av de verkliga kostnaderna för nybyggnader och utrustning vid Akademiska sjukhuset. Landstingets redan gjorda tillskott till vissa av de byggnadsföretag, som ingår i det nu aktuella utbyggnadsskedet, har dock lämnats med uttrycklig reservation för en omprövning av landstingets andel i kostnaden. Såsom skäl härför har landstinget bl. a. framhållit, att Akademiska sjukhuset enligt generalplanen på många kliniker får ett betydligt större platsantal än som erfordras för landstingets sjukvårdsområde, ävensom att den höga specialiseringen för undervisningens och forskningens behov medför väsentligt högre genomsnittliga investeringskostnader per vårdplats än som eljest är normalt. Landstingets bidrag synes böra motsvara den verkliga kostnaden för den del av utbyggnaden, som belöper på de för landstingsområdet erforderliga platserna, med avdrag för de merkostnader, som beräknats föranledda av undervisning och forskning. Jag har därför funnit mig böra godtaga, att landstingets bidrag bestämmes till 30 procent av den totala utbyggnadskostnaden.

Även beträffande kostnaderna för den del av utbyggnaden, som belöper på regionsjukvård vid sjukhuset för andra sjukvårdsområden inom Uppsalaregionen än Uppsala län, bör merkostnaden för undervisningen och forskningen stanna på staten. Med utgångspunkt från föreliggande kostnadskalkyler beräknas cirka 52 miljoner kronor belöpa på regionsjukvård för andra sjukvårdsområden än Uppsala län, av vilket belopp sålunda 25 procent eller cirka 13 miljoner kronor bör stanna å staten och återstoden bestridas av berörda sjukvårdshuvudmän. Deras andel i totalkostnaden skulle sålunda kunna beräknas till cirka 39 miljoner kronor, vilket motsvarar inemot 30 procent av totalkostnaden enligt nu föreliggande kostnadskalkyler. Det har mellan parterna förutsatts, att Uppsala läns landsting skall åtaga sig att svara för finansieringen av de på övriga sjukvårds-

huvudmän inom regionen fallande investeringarna mot det att dessa ersätter de årliga kapitalkostnaderna härför.

Föranleder det fortsatta utredningsarbetet icke ändring av relationen mellan den totala utbyggnadskostnaden och kostnaderna för regionsjukvård för andra sjukvårdsområden inom Uppsalaregionen än Uppsala län, skulle drygt 40 procent av totalkostnaden komma att stanna på staten.

Då Uppsala läns landsting i avbidan på slutligt ställningstagande till frågan om fördelningen av byggnadskostnaderna hittills i princip bidragit med hälften av anläggningskostnaderna för av den reviderade generalplanen omfattade, redan utförda eller påbörjade byggnadsföretag, har kommittén förutsatt att — när avtalsförslaget vederbörligen godkänts — en retroaktiv reglering av statens och landstingets ekonomiska mellanhavanden i fråga om sådana byggnadsföretag skall komma till stånd. Även för egen del förordar jag, att en sådan reglering sker.

Vad beträffar de olika bestämmelserna i föreliggande avtalsförslag vill jag närmare beröra följande.

Enligt § 4 första stycket skall, därest icke annan överenskommelse träffas mellan parterna, landstinget bidra med 30 procent av de verkliga kostnaderna för sådan byggnad eller anläggning, inklusive utrustning, som kommer till stånd vid sjukhuset under ifrågavarande utbyggnadsskede men icke omfattas av i avtalsförslaget avsett byggnadsprogram.

I andra stycket av § 4 har föreskrivits, att landstinget skall bidra med 30 procent av de verkliga kostnaderna jämväl för ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten å byggnad eller annan anläggning vid sjukhuset, i den mån arbetena ej bestrides av medel, som ställes till förfogande för löpande (»normala») reparations- och underhållsarbeten. Enligt min mening bör även landstingets bidrag till utrustning, som anskaffas i samband med sådana ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten, regleras. Jag förordar, att denna fråga liksom frågan om bidrag till utrustningsanskaffning till befintliga kliniker och avdelningar m. m. vid sjukhuset, där sådan anskaffning ej har karaktären av ersättningsanskaffning, upptages till behandling i samband med utarbetandet av det tilläggsavtal till regionsjukvårdsavtalet, varigenom de ekonomiska mellanhavandena mellan parterna i sistnämnda avtal närmare regleras.

Riksräkenskapsverket har ansett stadgandet i § 8 första stycket om säkerhet i form av inteckning i sjukhusfastigheten för lån från landstinget vara onödigt med hänsyn till föreskrifterna i paragrafens andra stycke och böra utgå ur avtalstexten, i synnerhet som statlig fast egendom i allmänhet icke intecknas. Då jag i likhet med riksräkenskapsverket ifrågasätter nödvändigheten av ett sådant stadgande, föreslår jag, att det får ankomma på Kungl. Maj:t att överväga denna fråga ytterligare.

Den i § 8 andra stycket använda specificeringen »dåvarande» i fråga om byggnader tillhörande sjukhuset skall enligt vad jag inhämtat avse sjuk-

husets samtliga byggnader, som omfattas av avtalet och som kvarstår vid avsedd tidpunkt. Efter det av mig nu gjorda förtydligandet torde någon ändring i avtalsförslaget ej vara påkallad.

Kommittén har föreslagit och riksräkenskapsverket tillstyrkt, att staten och landstinget utser särskilda revisorer för gemensam granskning av såväl sjukhusets som kommitténs räkenskaper. Jag biträder detta förslag och avser att föreslå Kungl. Maj:t att vidtagna erforderliga åtgärder för ett genomförande av detsamma.

Avtalsförslagets detaljbestämmelser i övrigt föranleder ingen erinran från min sida.

Sammanfattningsvis finner jag förevarande avtalsförslag med de förtydliganden m. m. jag gjort vara godtagbart. Skulle smärre jämkningar av eller tillägg till avtalsbestämmelserna senare erfordras, förutsätter jag, att riksdagens samtycke därtill icke skall behöva inhämtas.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat godkänna avtal med Uppsala läns landsting angående utbyggnad av Akademiska sjukhuset i Uppsala, m. m.

IV. Utbyggande av Akademiska sjukhuset i Uppsala

Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

Förslag

Kommittén för Akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande hemställer i skrivelser den 31 augusti och den 28 november 1960, att 5 465 000 kronor eller i runt tal 5 500 000 kronor anvisas för budgetåret 1961/62 till kostnaderna för i följande sammanställning angivna ändamål.

1. Medicinsk klinik	1 320 000
2. Centralkök med personalrestaurang m. m.	1 760 000
3. Förberedande arbeten	400 000
4. Provisorisk neurokirurgisk klinik	440 000
5. Centrallängan m. m.	800 000
6. Allmänna utredningar och kommitténs egen verksamhet	130 000
7. Sjuksköterskeskolan	615 000
Summa kronor	5 465 000

Motiv

Vissa av den reviderade generalplanen för Akademiska sjukhusets utbyggande omfattade byggnader är redan uppförda eller under uppförande

(panncentral, barnpsykiatrisk och medicinsk klinik). Vidare är kulvertarbeten och yttre ledningar i huvudsak slutförda. Uppförandet av centralkök med personalrestaurang, centralförråd m. m. har beräknats kunna påbörjas omkring årsskiftet 1960/61.

För närvarande pågår projektering av en del av den s. k. centrallängan (B 1 och B 3) med laboratorieflygeln B 2. Detta byggnadskomplex beräknas kunna påbörjas våren 1962.

Närmast i tur står därefter byggnader för bl. a. en radiologisk centralanstalt, käkcentral, utökning av plastikkirurgiska kliniken och en ny thoraxkirurgisk klinik.

Kommittén erinrar om att enligt föreliggande förslag till avtal mellan staten och Uppsala läns landsting angående utbyggnad av Akademiska sjukhuset i Uppsala, m. m. skall landstinget bidra till kostnaderna för uppförande och utrustning av de i bilaga till avtalsförslaget avsedda byggnaderna och anläggningarna med 30 procent av de verkliga kostnaderna härför.

Vidkommande regionlandstingens bidrag till utbyggnadskostnaderna erinrar kommittén vidare om att enligt avtalet om samarbete beträffande regionsjukvård vid Akademiska sjukhuset i Uppsala de verkliga kostnaderna för anordnande av regionlandstingens vårdplatser, med avdrag för kostnader som föranledes av den medicinska undervisningen och forskningen, skall slutligt bestridas av dessa landsting men att Uppsala läns landsting skall svara för finansieringen av denna del av utbyggnadskostnaderna, vilken uppskattats till inemot 30 procent av totalkostnaden. Återstående kostnader eller drygt 40 procent av totalkostnaden skall stanna å statsverket.

Kommittén förklarar sig ha för avsikt att i sina anslagsäskanden för budgetåret 1962/63 ta upp frågan om en retroaktiv reglering av parternas ekonomiska mellanhanden beträffande de av avtalen omfattade, redan utförda eller påbörjade byggnadsobjekten, i fråga om vilka staten och Uppsala läns landsting hittills bidragit med i princip hälften vardera av anläggningskostnaderna.

Av den av kommittén anförda motiveringen beträffande de olika förslagen torde få återgivas följande.

1. Genom beslut av 1959 och 1960 års riksdagar har anvisats sammanlagt 2,2 miljoner kronor till uppförande av en ny medicinsk klinik vid sjukhuset. Uppsala läns landsting beviljade 1959 ett anslag av 2,6 miljoner kronor. Kliniken beräknas bli färdigställd i början av år 1962.

För budgetåret 1961/62 resp. kalenderåret 1961 uppskattas medelsbehovet till 2,7 miljoner kronor. Av detta belopp äskar kommittén av staten 400 000 kronor jämte 40 procent av återstående 2,3 miljoner kronor, d. v. s. sammanlagt 1 320 000 kronor. Medelsbehovet för landstingets och regionlandstingens del under år 1961 beräknas till 1,38 miljoner kronor.

Kommittén anmäler i detta sammanhang, att vissa lokaler inom kliniken provisoriskt måste användas för andra ändamål än som tidigare avsetts.

Sålunda bör provisoriska laboratorielokaler beredas för röntgen, klinisk fysiologi och klinisk kemi samt en provisorisk badavdelning inrättas. Medicinska kliniken kan med hänsyn till avståndet till sjukhusets nuvarande serviceavdelningar inte fungera tillfredsställande, om icke nämnda laboratorier anordnas i kliniken till dess centrallängan och flygeln för klinisk fysiologi färdigställts. Kommittén avser även att förlägga en dialyscentral med konstgjord njure till samma våningsplan som de provisoriska lokalerna för klinisk kemi.

Vidare framhålles att vissa kabelarbeten i anslutning till transformatorstationen i medicinska kliniken bör utföras under år 1961. Kostnaderna för dessa arbeten beräknas till cirka 62 500 kronor och torde rymmas inom ramen för de beräknade totalkostnaderna för kliniken.

2. Uppsala läns landsting beviljade 1959 ett delanslag av 750 000 kronor för uppförande av centralkök jämte personalrestaurang. Ett lika stort belopp har av 1960 års riksdag anvisats för ifrågavarande byggnadsföretag. Uppförandet av byggnaden, som kostnadsberäknats till 5,9 miljoner kronor, påbörjas vid årsskiftet 1960/61 och beräknas vara avslutat under våren 1962. Återstående medelsbehov utgör 4,4 miljoner kronor, varav 1,76 miljoner kronor belöper på staten.

3. I samband med anvisande av medel för vissa förberedande arbeten har medel även beräknats till en vattenledning från gamla medicinklinikens norra flygel runt sjukhusområdet till lungkliniken. Av bl. a. brandskyddstekniska skäl bör vattenledningen nu fullföljas i form av en ringledning, vilken anslutes till vattencisternen i södra tornet på Uppsala slott med en huvudledning från nya pumpstationen. För uppföring av vatten till cisternen fordras två nya pumpaggregat i pumpstationen. Vidare måste vissa underhållsarbeten utföras på vattencisternen och i tornrummet. Kostnaderna för dessa arbeten har beräknats till sammanlagt 280 000 kronor.

För att förbättra de inre transportförbindelserna mellan lungkliniken och E-paviljongen samt byggnaderna inom norra delen av sjukhusområdet bör en direkt kulvertförbindelse anordnas mellan gamla kirurgbyggnaden och lungkliniken. Denna kulvert måste färdigställas, innan det nuvarande hisstornet, som utgör förbindelse till plattan vid lungkliniken, rives i samband med den fortsatta utbyggnaden. Kostnaderna för kulvertförbindelsen har beräknats till 350 000 kronor.

I samband med uppförandet av den nya medicinkliniken måste en provisorisk syrgascentral anordnas. För att tillgodose sjukhusets ökade behov av tryckluft bör därjämte en kompressorcentral för tryckluft anordnas i nya panncentralen. Kostnaderna för dessa arbeten beräknas till 65 000 kronor.

För att möta eventuellt inträffande strömavbrott bör sjukhuset förses med reservkraftanläggning. Reservkraftaggregatet bör ha en kapacitet av 400 kVa. Kostnaderna härför beräknas till 265 000 kronor.

I samband med flyttning av transformatorstationen under det nuvarande köket till den nya medicinkliniken måste spänningen ändras i vissa äldre byggnader. Kostnaderna för dessa arbeten torde komma att uppgå till cirka 35 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för förberedande arbeten skulle sålunda uppgå till (280 000 + 350 000 + 65 000 + 265 000 + 35 000) 995 000 eller i runt tal 1 miljon kronor, varav på staten belöper 400 000 kronor.

Då kostnadsberäkningen verkställdes i augusti 1960 och en kontrollräkning på grundval av mer utarbetade ritningar ger vid handen, att kostnaderna för ett par av förevarande arbeten kan bli något högre än angivits,

utgår kommittén från att kommittén skall äga disponera totalbeloppet, 1 miljon kronor, för färdigställande av denna etapp av förberedande arbeten utan att vara bunden av medelsberäkningarna för de särskilda objekten.

4. Sedan 1959 års riksdag fattat principbeslut angående inrättande av en professur i neurokirurgi i Uppsala fr. o. m. budgetåret 1962/63, har frågan om anordnande av lokaler för denna specialitet blivit högaktuell. Kommittén har i samråd med direktionen för sjukhuset stannat för att föreslå, att en neurokirurgisk vårdavdelning om 28 vårdplatser förlägges provisoriskt till lungkliniken samt att operations-, expeditiions- och mottagningslokaler anordnas i en tillbyggnad i souterrängplanet mellan lungklinikens flyglar. Härigenom erhålles korta avstånd till neurologi och neurofysiologi i E-paviljongen.

Tillbyggnaden torde i en framtid kunna tagas i anspråk för fysikalisk terapi. Byggnadsarbetena, som avses att utföras huvudsakligen under år 1961, har kostnadsberäknats till cirka 1,1 miljon kronor, varav 440 000 kronor belöper på staten. Kommittén vill beträffande denna kostnadsberäkning framhålla, att den till en del avser ombyggnadsarbeten och att beräkningsgrunderna av denna anledning inrymmer större osäkerhetsmoment än normalt.

5. Kommittén äskar medel för den del (B 3) av centrallängan, som avses sammanbinda kvinnokliniken och den nya medicinska kliniken, samt för en flygel åt väster för klinisk fysiologi (B 2), en flygel likaledes åt väster för servering m. m. (B 4) och vissa ombyggnadsarbeten m. m. inom kvinnokliniken. Projekteringsarbetet beträffande B 2 och B 3 har nu fortskridit så långt, att byggnadsarbetet enligt kommitténs beräkningar skall kunna igångsättas under första hälften av år 1962.

Genom tillkomsten av B 3 kommer några för sjukhuset synnerligen angelägna behov att kunna tillfredsställas. Denna byggnad avses inrymma bl. a. medicinsk poliklinik, blodgivarcentral och provisoriskt kliniskt-kemiskt centrallaboratorium. Genom att förlägga medicinpolikliniken till B 3 kommer polikliniken att ligga i direkt anslutning till den medicinska kliniken, eftersom dessa byggnader skall sammanbyggas. Blodgivarcentralen har ansetts böra erhålla bättre lokalförhållanden, enär dess nuvarande lokaler är mycket trånga och i vissa avseenden direkt olämpliga för ändamålet. Vidare har det befunnits angeläget att bereda kliniskt-kemiska centrallaboratoriet ökade lokalutrymmen genom provisoriskt ianspråktagande av de två översta planen i B 3.

Sammanfogningen av kvinnokliniken (Q 1) med centrallängan kräver vissa omändringsarbeten inom Q 1. Därjämte bör i anslutning härtill vissa andra ombyggnadsarbeten inom Q-byggnaden utföras, främst i syfte att förbättra lokalresurserna för operations- och förlossningsavdelningar samt polikliniken. Enligt beslut av sjukhusets direktion disponeras en vårdavdelning inom Q-byggnaden för barnkirurgi och en för gynekologisk radioterapi. Det för obstetrik och allmän gynekologi kvarstående platsantalet uppgår till cirka 150.

Den kliniska fysiologin har f. n. sina lokaler spridda på flera olika håll inom sjukhuset. Det är angeläget, att denna serviceavdelning får nya lokaler. Kommitténs förslag innebär, att den kliniska fysiologin skall disponera flygelbyggnaden B 2.

Vid sidan av den medicinska polikliniken i B 3 avses en kirurgisk poliklinik komma att inrymmas i den blivande byggnaden B 1, vilken utgör

en fortsättning mot norr av B 3 och skall sammanbinda kirurg- och kvinno-
klinikerna. Med hänsyn till dessa poliklinikens framtida läge i närheten av
varandra och intill kvinnopolikliniken har kommittén funnit lämpligt, att
servering för besökande anordnas i en från B 3 utskjutande mindre flygel-
byggnad med beteckningen B 4. Denna byggnad, som avses att uppföras
i två plan ovan jord, föreslås skola disponeras — förutom för serverings-
lokaler med därtill hörande biutrymmen — jämväl för kiosk, herr- och
damfrisering samt provisoriska verkstäder för vetenskapliga ändamål.

Byggnadskostnaderna för här nämnda byggnader har beräknats till
2 870 000 kronor för B 2, 9 270 000 kronor för B 3 och grundförstärkning
av Q 1, 500 000 kronor för B 4 samt 970 000 kronor för ombyggnadsarbeten
inom Q 1 eller totalt 13 610 000 kronor. Kostnaderna har beräknats med
utgångspunkt från att byggnaderna kommer att utföras i huvudsak som ett
enda byggnadsföretag. För det fortsatta projekteringsarbetet för dessa bygg-
nader samt för byggnadsarbetenas påbörjande erfordras under nästa budget-
år 2 miljoner kronor. Av detta belopp bör 800 000 kronor anvisas av staten.

6. Kommitténs verksamhet har under innevarande budgetår intensifie-
rats och utvidgats betydligt. Sålunda har med stöd av Kungl. Maj:ts beslut
den 26 augusti 1960 kommitténs kansli utökats från fyra till sju tjänste-
män. Vidare har kommittén nödgats utöka sin expertorganisation betydligt.
Samtidigt har kommitténs omkostnader i övrigt tenderat att öka.

Utgifterna för allmänna utredningar och kommitténs egen verksamhet
med undantag för utgifter i samband med utrustning beräknas under nästa
budgetår till omkring 250 000 kronor. Av detta belopp beräknas 50 000 kro-
nor belöpa på de statliga representanterna i kommittén. Detta belopp
skall således helt bestridas av staten, medan återstående 200 000 kronor
skall fördelas i vanlig ordning, vilket innebär att 80 000 kronor faller på
staten.

7. Genom beslut vid 1960 års riksdag har i princip bestämts, att det
årliga elevantalet vid Uppsala sjuksköterskehems sjuksköterskeskola skall
ökas från cirka 70 till 110 elever och att kostnaderna härför skall bestridas
av staten. Medel erfordras nu för bestridande av kostnaderna för uppföran-
de av provisoriska undervisningslokaler m. m. Dessa uppföres i form av

Sammanställning av kommitténs medelsöskanden

Ändamål	Åskanden för 1961 resp. 1961/62			
	Totalt	Av Uppsala läns landsting		Av staten
		för egen del	för övriga region- landsting	
Medicinsk klinik	2 700 000	690 000	690 000	1 320 000
Centralkök med personalrestaurang m. m.	4 400 000	1 320 000	1 320 000	1 760 000
Förberedande arbeten	1 000 000	300 000	300 000	400 000
Provisorisk neurokirurgisk klinik...	1 100 000	330 000	330 000	440 000
Centrallängan m. m.	2 000 000	600 000	600 000	800 000
Allmänna utredningar och kommit- téns egen verksamhet.....	250 000	60 000	60 000	130 000
Sjuksköterskeskolan	615 000	—	—	615 000
	12 065 000	3 300 000	3 300 000	5 465 000

baracker och utgör dels en undervisningsbyggnad i nära anslutning till den nuvarande sjuksköterskeskolan och dels en bostadsbarack för 48 elever. De totala byggnadskostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbeten beräknas uppgå till 615 000 kronor. Lokalerna beräknas i sin helhet vara uppförda före den 1 augusti 1961.

De byggnadsmedel, som kommittén anser sig böra äska av huvudmännen för kalenderåret 1961 resp. budgetåret 1961/62, framgår av sammanställning å sid 25.

Liksom föregående år hemställer kommittén, att Kungl. Maj:t ville utverka riksdagens bemyndigande att medgiva den omdisponering av anvisade medel, som kan visa sig erforderlig.

Yttranden

Kanslern för rikets universitet anför efter hörande av *medicinska fakulteten vid Uppsala universitet*, att de av kommittén gjorda kostnadsberäkningarna icke givit anledning till erinran, och tillstyrker liksom fakulteten de framlagda förslagen. Kanslern och fakulteten framhåller angelägenheten av att lokalfrågan för neurokirurgins del löses i sådan tid, att en funktionsduglig avdelning kan ställas till förfogande fr. o. m. den 1 juli 1962, samt understryker den stora betydelsen för undervisningen och forskningen av att sjukhusets utbyggnad sker med all möjlig skyndsamhet.

Centrala sjukvårdsberedningen tillstyrker kommitténs förslag och anför bl. a. följande.

Beredningen har saknat möjlighet att kontrollera kostnadsberäkningarna, vilka dock i stort förefaller skäligen. Av de objekt, som framställningen innefattar, har beredningen i olika sammanhang behandlat och tillstyrkt medicinska kliniken, centralköket med personalrestaurang, provisoriska lokaler för neurokirurgi samt del av centrallängan (B 3), flygel för klinisk fysiologi (B 2) samt flygel för servering m. m. (B 4).

Mot de övriga objekten synes i stort intet vara att erinra. Beredningen finner dock vissa olägenheter uppstå genom att ett flertal lokaler i kvinno-kliniken vid sammanbyggnaden med B 3 berövats sitt dagsljus. Genom vidtagande av åtgärder för förbättring av ventilation m. m. torde dock lokalerna få anses acceptabla. De inom medicinska kliniken föreslagna provisorierna synes beredningen nödvändiga och lämpligt utformade.

Byggnadsstyrelsen anför.

Mot de föreslagna åtgärderna och kostnaderna för desamma har byggnadsstyrelsen i huvudsak intet att erinra. Inom byggnad B 3 har vvs-anläggningen fått en något komplicerad utformning. Detta beror på principen för lasarettets utbyggnad. Med hänsyn härtill anser byggnadsstyrelsen, att den föreslagna utformningen bör godtagas.

Uppsala läns landstings förvaltningsutskott anmäler, att landstinget beslutat anslå de medel som erfordras för täckande år 1961 av såväl egen del som på övriga sjukvårdshuvudmän inom Uppsalaregionen fallande del av kostnaderna för nu ifrågavarande byggnadsföretag.

Departementschefen

Jag har i det föregående redogjort för det förslag till avtal med Uppsala läns landsting angående utbyggnad av Akademiska sjukhuset i Uppsala m. m., som framlagts av byggnadskommittén, och därvid tillstyrkt, att avtalsförslaget godkännes. Såsom jag närmare utvecklat beräknas statens andel i anläggningskostnaderna för de byggnadsobjekt, som omfattas av avtalet, till i runt tal 40 procent av totalkostnaderna.

Flertalet av de byggnadsåtgärder, för vilka kommittén äskat medel för nästa budgetår, innefattas i avtalet.

Då nybyggnaden för den medicinska kliniken beräknas bli färdigställd under första delen av år 1962, bör för nästa budgetår i enlighet med kommitténs förslag 1 320 000 kronor anvisas för detta ändamål. Kommitténs förslag om inrättande av vissa provisoriska laboratorielokaler m. m. i nybyggnaden för den medicinska kliniken föranleder inte någon erinran från min sida.

För uppförande av nybyggnad för centralkök med personalrestaurang m. m. bör för nästa budgetår anvisas återstående å staten ankommande belopp, 1 760 000 kronor.

För vidtagande av erforderliga förberedande arbeten föreslår jag i likhet med kommittén för nästa budgetår en medelsanvisning av 400 000 kronor.

Som framgår av kommitténs förslag och universitetsmyndigheternas yttranden är det angeläget, att lokaler för neurokirurgi finnes tillgängliga, då den av riksdagen beslutade professuren i ämnet inrättas fr. o. m. budgetåret 1962/63. Jag finner den föreslagna provisoriska lösningen av lokalfrågan, innebärande att en vårdavdelning om 28 vårdplatser anordnas i lungkliniken och att operationslokaler m. m. förlägges i en tillbyggnad till denna, godtagbar. Det föreslagna vårdplatsantalet finner jag godtagbart med hänsyn till avdelningens provisoriska karaktär. Jag vill i detta sammanhang erinra om att en underdimensionering av kliniken i förhållande till Uppsalaregionens behov är önskvärd på grund av det överskott på vårdplatser i neurokirurgi, som beräknas föreligga inom Stockholmsregionen. Då föreliggande ritningar och beskrivningar torde vara ägnade att läggas till grund för det fortsatta arbetet, förordar jag, i enlighet med kommitténs förslag, anvisande för nästa budgetår av 440 000 kronor för ifrågavarande om- och tillbyggnadsarbeten.

Sedan den medicinska klinikkens nybyggnad under nästa budgetår slutförts, har som nästa led i sjukhusets etappvisa utbyggnad föreslagits, att den del av den s. k. centrallängan, som skall sammanbinda den nya medicinkliniken med kvinnokliniken, uppföres. I samband härmed föreslår kommittén, att två till denna del av centrallängan anslutande flygelbyggnader för klinisk fysiologi resp. serveringslokaler och vissa verkstadsutrymmen m. m. kommer till utförande jämte vissa ombyggnadsarbeten i kvinno-

kliniken. I den ifrågavarande sammanbindande byggnadskroppen avses skola förläggas sådana för sjukhuset viktiga funktioner som medicinsk poliklinik, blodgivarcentral och provisoriskt kliniskt-kemiskt laboratorium, för vilka ändamål nuvarande lokaler är otillräckliga och otidsenliga. Med hänsyn härtill och då det för sjukhusets rationella drift är angeläget, att den nya medicinkliniken så snart som möjligt erhåller förbindelse med de äldre klinikerna vid sjukhuset förordar jag, att de sålunda föreslagna byggnadsarbetena nu igångsättes. Föreliggande ritningar, beskrivningar och kostnadsberäkningar till den aktuella utbyggnaden har i huvudsak icke föranlett någon erinran vid remissbehandlingen. Även jag har funnit kommitténs förslag i fråga om byggnadernas utformning och lokalprogrammet för desamma vara godtagbart och vill därför förordna, att för det fortsatta projekteringsarbetet och för byggnadsarbetenas påbörjande 800 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat skulle under nästa budgetår statliga medel till ett belopp av (1 320 000 + 1 760 000 + 400 000 + 440 000 + 800 000) 4 720 000 kronor stå till förfogande för vidtagande av sådana förberedande åtgärder och byggnadsarbeten, som omfattas av den reviderade generalplanen för sjukhuset. Jag förordar, att inom denna kostnadsram, i den mån så med hänsyn till sättet för byggnadsarbetenas bedrivande eller eljest befinnes lämpligt, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande en ökning av beräknad medelsdisposition för visst ändamål må ske mot det att motsvarande minskning vidtages för ett annat.

För bestridande av kostnaderna för allmänna utredningar och kommitténs egen verksamhet bör för nästa budgetår beräknas 80 000 kronor och för de statliga representanterna i kommittén 50 000 kronor eller tillhoppa 130 000 kronor.

Jämlikt bemyndigande av 1960 års riksdag medgav Kungl. Maj:t den 26 augusti 1960 kommittén att inom ramen av det för budgetåret 1960/61 anvisade investeringsanslaget till utbyggande av Akademiska sjukhuset låta för en kostnad av högst 500 000 kronor utföra dels en byggnad för undervisningslokaler för Uppsala sjuksköterskehems sjuksköterskeskola, dels ock en första etapp av ett bostadshus för elever vid skolan, allt med anledning av en av statsmakterna godkänd utökning av skolans elevantal. Genom beslut den 30 december 1960 har Kungl. Maj:t godkänt förslag till avtal mellan staten och Uppsala läns landsting om tillägg till och ändring i gällande avtal angående samarbete för drift av sjuksköterskeskolan. Enligt detta avtalsförslag, vilket jämväl godkänts av landstinget, åtager sig staten bl. a. att uppföra och utrusta ifrågavarande provisoriska byggnader. Då kommitténs beräkning av de totala byggnadskostnaderna för de provisoriska lokalerna för sjuksköterskeskolan inte givit mig anledning till erinran, tillstyrker jag anvisande för nästa budgetår av 615 000 kronor för ändamålet.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår skulle alltså utgöra (4 720 000 + 130 000 + 615 000) 5 465 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbyggande av Akademiska sjukhuset i Uppsala* under statens allmänna fastighetsfond, inrikesdepartementet, för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 5 465 000 kronor.

V. Utrustning vid Akademiska sjukhuset i Uppsala

För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

Förslag

I. *Direktionen för Akademiska sjukhuset i Uppsala* hemställer i skrivelse den 28 juni 1960 om anvisande för budgetåret 1961/62 av 558 000 kronor för utrustning av i följande specifikation angivna kliniker och avdelningar m. m. vid sjukhuset, varvid — med undantag för psykiatriska kliniken — förutsättes att Uppsala läns landsting anslår motsvarande belopp.

1.	Utrustning till medicinska kliniken	3 082
2.	» » kirurgiska kliniken	30 242
3.	» » thoraxkirurgiska kliniken	78 700
4.	» » barnkirurgiska kliniken	23 050
5.	» » plastikkirurgiska kliniken	33 834
6.	» » anesthesiavdelningen	34 404
7.	» » ortopediska kliniken	31 394
8.	» » centrallaboratoriet	154 635
9.	» » ögonkliniken	10 700
10.	» » kvinnokliniken	38 544
11.	» » barnkliniken	29 676
12.	» » öronkliniken	34 144
13.	» » röntgendiagnostikavdelningen	282 752
14.	» » radioterapiavdelningen	5 915
15.	» » lungkliniken	74 515
16.	» » hudkliniken	4 347
17.	» » kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet	19 500
18.	» » neurofysiologiska laboratoriet	6 000
19.	» » fotoavdelningen	5 556
20.	» » psykiatriska kliniken	15 224
21.	» » ekonomiförvaltningen m. m.	36 109
22.	Gemensam utrustning	36 000
23.	Omsättningsskatt	45 000
24.	Oförutsedda utgifter	66 677

Summa kronor 1 100 000

II. *Kommittén för Akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande* hemställer i skrivelser den 31 augusti 1960 och den 25 januari 1961, att för budgetåret 1961/62 anvisas 1 280 000 kronor, utgörande statens andel av kost-

naderna för utrustning till dels ny medicinsk klinikbyggnad, dels provisorisk neurokirurgisk klinik.

Motiv

I. Den allt längre drivna specialiseringen av sjukvården och undervisningens utökning ställer krav icke endast ifråga om utrustning av nytillkomna underavdelningar m. m. utan tvingar även fram förbättringar av resurserna vid befintliga kliniker och avdelningar. Därest så icke sker, kan sjukvårdens nya landvinningar icke tillgodogöras och Akademiska sjukhusets sjukvård genomsnittligt icke bringas till den nivå, som bör känneteckna ett undervisnings- och regionvårdssjukhus. De relativt stora utrustningskrav, vilka nu framlägges, är till stor del beroende av nedskärningar i av direktionen gjorda anslagsframställningar för föregående och innevarande budgetår. Att ytterligare skjuta ifrågavarande utrustningsanskaffningar på framtiden kommer att få olyckliga konsekvenser.

De önskemål om anskaffande av utrustning, vilka framlagts av klinikchefer m. fl., belöper sig till sammanlagt cirka 1 336 000 kronor. Av dessa förslag har direktionen tillstyrkt anskaffningar till ett sammanlagt värde av 988 000 kronor. Därtill kommer av direktionen direkt äskade medel för oförutsedda utgifter med cirka 67 000 kronor och för omsättningskatt med 45 000 kronor. De största posterna faller på sådana serviceavdelningar inom sjukhuset, vilka med hänsyn till intensifieringen av sjukvården vid sjukhusets olika kliniker befunnits ha en otillräcklig kapacitet, huvudsakligen beroende på att fullgod modern utrustning icke disponeras för alla arbetsuppgifter. De sålunda föreslagna anskaffningarna innebär även vissa möjligheter till rationalisering av arbetet vid serviceavdelningarna. Detta gäller främst röntgendiagnostikavdelningen, för vilken bl. a. föreslås exponeringsautomatik, och centrallaboratoriet samt de genom centrallaboratoriet administrerade rutinlaboratorierna vid klinikerna. För centrallaboratoriet och röntgendiagnostikavdelningen har sålunda begärts anskaffningar till ett sammanlagt värde av icke mindre än 207 000 resp. 295 000 kronor, varav direktionen anser sig böra tillstyrka 154 000 resp. 282 000 kronor.

Även om fullgoda skäl i de flesta fall föreligger för av klinikchefer m. fl. föreslagna materielanskaffningar, anser sig direktionen med hänsyn till de stora kraven på nyutrustning av nytillkommande lokaler m. m. icke i sin helhet kunna tillstyrka klinikchefernas önskemål. Direktionen har därför i sina förslag i huvudsak upptagit endast sådan utrustning, vilken ansetts oundgängligen erforderlig för verksamhetens ändamålsenliga bedrivande. Vissa önskemål har i mycket hög grad betingats av forskningens och undervisningens krav, varför de icke ansetts böra tillgodoses under ifrågavarande anslag. Sammanlagt uppgår medelsbehovet för nyanskaff-

ningar m. m. till cirka 780 000 kronor samt för kompletteringar och ersättande av försliten eller föråldrad utrustning till cirka 205 000 kronor.

De förhållanden, vilka allmänt inverkar på medelsbehoven för olika ändamål samt de speciella omständigheter, vilka i de särskilda fallen föreligger, framgår av handlingarna i ärendet till vilka hänvisas.

II. Enligt föreliggande förslag till avtal mellan staten och Uppsala läns landsting angående utbyggnad av Akademiska sjukhuset i Uppsala, m. m. beräknas 40 procent av kostnaderna för sjukhusets utbyggande, inklusive utrustningskostnaderna, belöpa på staten.

Medicinska klinikens nybyggnad beräknas bliva färdigställd under första halvåret 1962. För den egentliga medicinska kliniken har utrustningen beräknats belöpa till 1 506 594 kronor. Härtill kommer kostnader för vissa provisoriska laboratorier, nämligen för klinisk-fysiologi 39 512 kronor, för klinisk-kemi 102 294 kronor samt för röntgendiagnostik 698 920 kronor. Totalkostnaden beräknas sålunda till 2 347 320 kronor. Då apparaturen för röntgenlaboratorierna efter några år skall överflyttas till ett nytt röntgenlaboratorium i den s. k. centrallängan ämnar kommittén så långt det är möjligt undvika att föregripa utrustningen av det nya slutliga laboratoriet och avser därför att i samband med upphandlingen undersöka varje möjlighet att genom förhyrning av viss apparatur eller eljest söka undvika alltför stora investeringar i de provisoriska laboratorierna. I förevarande utrustningsprogram har icke upptagits utrustning för en medicinsk njuravdelning med dialyscentral, som är avsedd att inrymmas i samma vårdavdelningsplan, som delvis tages i anspråk för det kliniskt-kemiska laboratoriet. Till denna fråga avser kommittén återkomma i äskandena för budgetåret 1962/63.

Totalkostnaden för utrustning av den provisoriska neurokirurgiska kliniken, som avses skola vara färdig till den 1 juli 1962, har beräknats till 1 110 336 kronor.

Enligt de framlagda utrustningsförslagen beträffande ny medicinsk klinikbyggnad och ny neurokirurgisk klinik uppgår det totala medelsbehovet för nämnda ändamål till (2 347 320 + 1 110 336) 3 457 656 eller i runt tal 3 500 000 kronor. Då icke hela detta belopp erfordras under budgetåret 1961/62, har äskandena begränsats till 3 200 000 kronor eller — för statens del — 1 280 000 kronor. I det totala medelsbehovet har inräknats medel för oförutsedda utgifter med 5 procent samt för konsult- och expertarvoden med 2 procent av utrustningskostnaderna. Härjämte har inräknats för varuskatt erforderliga belopp.

Yttrande

I. Centrala sjukvårdsberedningen anser, att för anskaffning av utrustning bör beräknas ett belopp av 1 011 000 kronor, varav på staten faller 513 000

kronor, på sätt beredningen angivit i sitt yttrande och i därtill fogad särskild promemoria.

Departementschefen

Vad beträffar den av direktionen gjorda anslagsframställningen föreslår jag, att för nästa budgetår av statsmedel anvisas ett anslag av 515 000 kronor för anskaffning av utrustning samt för oförutsedda utgifter. I beloppet har jag härvid inräknat hela kostnaden för utrustning som anskaffas till psykiatriska kliniken, för vilken staten f. n. ensam har att svara, ävensom medel för exponeringsautomatik till röntgendiagnostikavdelningen, för vilket ändamål Uppsala läns landsting enligt vad jag erfarit redan för innevarande budgetår förskotterat statens andel. Jag förutsätter, att landstinget beträffande utrustning av andra kliniker och avdelningar m. m. än psykiatriska kliniken bidrager med lika stort belopp som av statsmedel anvisas härför.

I kommitténs arbete med föreliggande förslag till utrustning av nybyggnaden för medicinska kliniken och den provisoriska neurokirurgiska kliniken har såsom expert deltagit byrådirektören hos centrala sjukvårdsberedningen S. Th. B. Aare, tillika ordförande i karolinska sjukhusets utrustningskommitté och expert hos mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation. Genom den sakkunskap på området, som sålunda funnits representerad i kommittén, har jag icke ansett det vara erforderligt att inhämta centrala sjukvårdsberedningens yttrande över förslagen. Jag anser mig för egen del böra godtaga de framlagda utrustningsprogrammen och det härför beräknade medelsbehovet. Då staten enligt det av mig i det föregående anmälda förslaget till avtal med landstinget angående utbyggnad av Akademiska sjukhuset beräknas skola svara för omkring 40 procent av utrustningskostnaderna för de ifrågavarande klinikerna, förordar jag i enlighet med kommitténs förslag, att 1 280 000 kronor anvisas för ändamålet för nästa budgetår.

Utbyggnaden av Akademiska sjukhuset enligt nyssnämnda avtalsförslag omfattar jämväl bl. a. panncentralen och barnpsykiatriska kliniken, till vilkas utrustning riksdagen 1958 respektive 1960 anvisat medel. I dessa utrustningsprogram har staten deltagit med större andel av kostnaderna än vad som avses enligt avtalsförslaget. Jag vill med anledning härav framhålla, att kommittén i annat sammanhang anmält, att den i samband med äskandena för budgetåret 1962/63 avser att taga upp frågan om en retroaktiv reglering av kostnadsfördelningen beträffande avtalsförslaget omfattade, redan utförda eller påbörjade projekt.

Liksom för innevarande budgetår förutsätter jag, att statens andel i kostnaderna för kommitténs verksamhet beträffande utrustningsfrågor får bestridas från förevarande anslag.

Under åberopande av det anförda uppskattar jag anslaget i dess helhet för nästa budgetår till (515 000 + 1 280 000) 1 795 000 kronor samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustning vid Akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1961/62 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 795 000 kronor.

VI. Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.

För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 2 250 000 kronor.

Förslag

Malmöhus läns landstings förvaltningsutskott hemställer i skrivelse den 15 oktober 1960 om ett anslag av 4 970 500 kronor.

1. Uppförande av etapp II av centralblocket (första deletappen)	2 570 500
2. Uppförande av etapp II av centralköket	480 000
3. Nybyggnad för centraltvätteriet	1 250 000
4. Utbyggnad av kulvertsystemet	90 000
5. Tillbyggnad till öronkliniken	580 000

Summa kronor 4 970 500

Motiv

1. För påbörjande av första deletappen av etapp II av centralblockets utbyggnad, kostnadsberäknad till 10 740 000 kronor exklusive kostnader för anordnandet av en värmekulvert cirka 400 000 kronor, har riksdagen anvisat 1 000 000 kronor för budgetåret 1959/60 och 2 000 000 kronor för innevarande budgetår. Då det av landstinget framlagda, i propositionen nr 95/1959 redovisade programmet för etapp II (lokaler för klinisk kemi, klinisk fysiologi, forskningslaboratorier m. m.) av olika anledningar måst omarbetas och arbetet därmed icke var avslutat vid framläggandet i propositionen nr 71/1960 av äskanden för innevarande budgetår, erhöll Kungl. Maj:t bemyndigande av 1960 års riksdag att — så snart det reviderade programmet färdigställts och granskats av vederbörande myndigheter — godkänna detsamma.

Förvaltningsutskottet anmäler, att, sedan vissa återstående detaljjusteringar verkställt, förslag till första deletappen av etapp II av centralblocket inom kort kommer att överlämnas till Kungl. Maj:ts prövning. Utskottet räknar med att arbetena skall kunna igångsättas omedelbart efter Kungl. Maj:ts beslut i ärendet. Under förutsättning att det förslag, som utskottet planerar att avlämna, kan godkännas, hemställer utskottet, att

3 — *Bihang till riksdagens protokoll 1961. 1 saml. Nr 79*

återstoden av den för staten beräknade andelen av kostnaderna för företaget $\left(\frac{11\,141\,000}{2} - 3\,000\,000\right)$ 2 570 500 kronor nu ställes till landstingets förfogande.

2. Projekteringsarbetet beträffande etapp II av centralköket har numera fortskridit så långt, att arbetena beräknas kunna påbörjas under våren 1961. Utskottet anmäler, att den år 1956 utförda kostnadsberäkningen för företaget, vilken upptog en totalkostnad av 3 640 000 kronor och vilken låg till grund för det av 1959 års riksdag beviljade anslaget å 1 820 000 kronor, på sedvanligt sätt bearbetats i samband med upprättande av huvudritningar och entreprenadhandlingar. De justeringar och ändringar, som härvid vidtagits, är icke av väsentlig eller principiell natur utan hänför sig till dels viss omdisposition av kökslokalerna, dels tillgodoseende av krav från personalens sida på större lokaler för toaletter, omklädningsrum, förrådsrum m. m. Kostnaderna för det omarbetade förslaget har beräknats till 4 600 000 kronor. Omkring två tredjedelar av den uppkomna kostnadsökningen hänför sig till allmänna kostnadsstegringar. Utskottet hemställer, att anslag beviljas med återstoden av den för staten beräknade andelen av kostnaden $\left(\frac{4\,600\,000}{2} - 1\,820\,000\right)$ 480 000 kronor.

3. Projekteringsarbetet rörande centraltvätteriet, vilket, i enlighet med mellan landstinget och försvarets fabriksstyrelse ingånget avtal, bedrivs av fabriksstyrelsen, har ännu icke avancerat så långt, att definitiva ritningar, beskrivningar eller kostnadskalkyler kan framläggas. Ehuru slutligt förslag sålunda icke föreligger, hemställer utskottet emellertid med hänsyn till dels angelägenheten av projektet, dels den omständigheten, att projekteringen bedrivs av statligt organ, att för ifrågavarande ändamål — utöver tidigare beviljade 250 000 kronor — anvisas 1 250 000 kronor, vilket belopp ligger inom ramen för statens beräknade andel av kostnaderna, vilka enligt tidigare kalkyler uppgår till omkring 7 000 000 kronor. Härtill kommer projekteringskostnader och vissa anläggningskostnader, som ännu icke kunnat beräknas. Arbetena torde kunna igångsättas under hösten 1961.

4. 1959 års riksdag beviljade på grundval av schematiska skissritningar statsbidrag med 420 000 kronor för slutförande av huvudkulverten (delarna 1 och 2), varvid bidraget baserades på en beräknad anläggningskostnad av 844 000 kronor. Enligt förslagsritningarna skulle kulverten delvis dragas under medicinska kliniken nuvarande byggnad. Vid utarbetande av huvudritningar och entreprenadhandlingar samt genom grundundersökningar har framkommit, att konstruktiva och praktiska olägenheter skulle vidlåda framdragning under byggnaden. På grund härav har utarbetats ritningar, enligt vilka kulverten drages fram öster om byggnaden. Vidare har transportcentralen utökats utanför medicinska kliniken. Kostnaderna för det

föreliggande förslaget beräknas, sedan jämväl inträffade prisändringar beaktats, uppgå till 1 020 000 kronor. Orsaken till kostnadsökningen synes vara, att den tidigare uppgivna kostnaden beräknats med utgångspunkt från kostnaderna för de tidigare utförda kulvertdelarna 3—7, för vilka svårighetsgraden synes vara lägre än den för delarna 1 och 2. Arbetena är avsedda att påbörjas hösten 1960. Utskottet hemställer, att anslag för nästa budgetår beviljas med återstoden av den å staten belöpande andelen av kostnaden

$$\left(\frac{1020\ 000}{2} - 420\ 000 \right) 90\ 000 \text{ kronor.}$$

5. Förvaltningsutskottet har erhållit bemyndigande av landstinget att under förutsättning av motsvarande statliga beslut låta utföra en tvåvånings tillbyggnad till öronkliniken vid lasarettet. Förslaget avser anordnande av lokaler för otoneurologi, allergiundersökningar, bronchologi och esophagologi, foniatri och käkterapi samt klimatrum men därjämte även en ny föreläsningssal (dylik saknas nu) samt andra lokaler för undervisningen. Förslaget beräknas draga en kostnad av 1 160 000 kronor, varför statens andel beräknas till 580 000 kronor.

Yttranden

1959 års statliga kommission för förhandlingar om medicinsk undervisning i Lund och Malmö anför.

Kommissionen har sedan december 1959 förhandlat med delegerade för Malmöhus läns landsting till fullgörande av det av Kungl. Maj:t givna uppdraget att söka åstadkomma en avtalsenlig reglering av statens bidrag till kostnaderna för byggnadsarbeten, utrustning och drift vid landstingets sjukvårdsinrättningar i Lund. Samtliga de i remitterade framställningen upptagna byggnadsprojekten beröres av förhandlingarna, således även de projekt, som redan varit föremål för behandling i av Kungl. Maj:t framlagda propositioner. Kommissionens överläggningar med landstingets delegerade har emellertid icke lett till sådana resultat, att kommissionen nu kan uttala sig om vilka kostnader för ifrågavarande projekt som kommer att slutligt stanna på staten. Alternativa avtalskonstruktioner är nämligen under övervägande, och kostnadsfördelningen beträffande varje enskilt projekt blir beroende av vilken lösning parterna kan enas om. Då kommissionen hyser förhoppning om att förhandlingarna leder till resultat inom en icke alltför avlägsen framtid och vissa av de i remitterade framställningen upptagna projekten torde vara synnerligen angelägna, vill kommissionen för sin del icke motsätta sig, att de äskade bidragen beviljas för budgetåret 1961/62. Kommissionen vill dock betona vikten av att medlen ställes till förfogande i sådana former, att det slutliga förhandlingsresultatet icke föregripes.

Byggnadsstyrelsen yttrar.

Beträffande centralblocket, första deletappen, d. v. s. E-blockets flyglar Eb, Ec och Ed, synes anledning till erinran ej föreligga. Kostnaden enligt prisläget den 1 juli 1960 uppskattas till cirka 12 300 000 kronor.

Beträffande centralköket, etapp II, d. v. s. personalkök med matsalar m. m., har byggnadsstyrelsen i yttrande den 19 november 1958 tillstyrkt, att denna del snarast kommer till stånd. Då etappen II är ett fullföljande av den princip, enligt vilken hela centralköket planerats, synes det nu föreliggande förslaget till etapp II icke föranleda någon erinran från byggnadsstyrelsens sida. Vissa synpunkter på enskildheter i utformningen, som av centrala sjukvårdsberedningen delgivits landstinget, torde kunna iakttagas vid den fortsatta projekteringen utan att ytterligare tidsförlust därigenom skall behöva uppstå. Det är nämligen av största vikt, att den nuvarande köksbyggnaden på södra lasarettområdet snarast kan få övertagas av universitetet. Kostnaden för det föreliggande förslaget till centralkökets etapp II har uppskattats till 4 250 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960.

Försvarets fabriksstyrelse, som yttrat sig beträffande centraltvätteriet, anför, att projekteringsarbetet påbörjats. Sedan pågående, av landstinget bedrivna grundundersökningar utförts och tvätteriets placering på den avsedda tomten definitivt fastställts, kommer skisser och principiella lösningar att kunna fastställas samt utarbetandet av entreprenadhandlingar att påbörjas. Enligt styrelsens uppfattning bör byggnadsarbetena kunna igångsättas senast under hösten 1961.

Nämnden för undervisningssjukhusens uppbyggande, som i ärendet samrått med centrala sjukvårdsberedningen, anför bl. a. följande.

Dragningen av kulvertdelarna 1 och 2 enligt förvaltningsutskottets nu föreliggande förslag synes konsekvent och ger goda förbindelser till samtliga inom ifrågavarande område belägna kliniker m. m. Tidigare i ärendet har även en kulvertdragning väster om öron- och medicinklinikerna ifrågasatts. Emot en sådan dragning talar emellertid bl. a., att utformningen av planerad bebyggelse för epidemisjukhus m. m. ännu icke är klarlagd och att en kulvert därstädes skulle kunna binda lösningen av dessa byggnadsfrågor. Emot en kulvertdragning enligt det nu aktuella förslaget har framhållits olägenheter under byggnadstiden i form av störningar för sjukvården och trafiken. Arbetena torde dock enligt nämndens mening kunna planeras så, att olägenheterna begränsas.

Skäligheten av den nu redovisade anläggningskostnaden, 1 020 000 kronor — som är väsentligt högre än den för det tidigare förslaget beräknade — är svår att med större säkerhet bedöma. Såsom bidragande orsak till uppräknningen av kostnaderna har till nämnden framförts, dels att den förut uppgivna kostnaden beräknats med utgångspunkt från kostnaderna för de tidigare utförda kulvertdelarna 3—7, vilkas svårighetsgrad syntes vara lägre än för nu ifrågavarande delarna 1 och 2, dels ock att kulvertanslutningen intill huvudentrén på medicinska kliniken södra fasad kompletterats med ett utrymme för trucktåg, som efter förnyad utredning av transportfrågorna visat sig behövt. Även kulvertens dragning nära intill medicinska kliniken innebär vissa merkostnader. Kostnadsberäkningen synes nämnden därför böra godtas och det äskade beloppet, 90 000 kronor, anvisas för ändamålet.

Liksom den medicinska fakulteten i Lund, från vilken nämnden inhämtat yttrande i förevarande del av ärendet, vitsordar nämnden det trängande behovet av förbättrade lokalförhållanden för öronkliniken. I stort sett tillfredsställande lokaler finns visserligen för mottagnings-, operations- och vårdavdelningarna i den befintliga klinikbyggnaden, men utrymmen saknas för så-

dana numera nödvändiga behandlingsavdelningar m. m., som avses bli förlagda till tillbyggnaden, liksom ock godtagbara lokaler för forskning och undervisning. De smärre lokaler i den befintliga byggnadens källar- och vindsvåningar, som hittills tagits i anspråk för berörda ändamål, är helt otillfredsställande och erfordras dessutom för service- och förrådsändamål till vårdavdelningar m. m.

Det framlagda ritningsförslaget innebär en i stort sett god lösning av föreliggande lokalbehov. Det må dock anmärkas, att bättre förbindelser varit önskvärda mellan den befintliga och den nya byggnaden. Vidare kan ifrågasättas, huruvida — åtminstone på längre sikt — utrymmena för den foniatriska avdelningen blir tillräckliga.

Enligt en inom medicinal-, social- och skolöverstyrelserna nyligen framlagd utredning bör foniatrins ställning vid vissa större sjukhus avsevärt stärkas och göras jämförlig med regionspecialiteternas. Härför har ett lokalutrymme i storleksordningen 300 m² beräknats erforderligt. Enligt vad nämnden erfarit, planeras exempelvis vid Akademiska sjukhuset i Uppsala lokaler för foniatrik av ungefär sagda storlek. För öronkliniken i Lund har för ändamålet beräknats endast omkring 70 m².

Medicinska fakulteten påkallar icke någon omarbetning av ritningsförslaget i syfte att tillgodose något större utrymmesbehov för foniatrik men har uttalat, att förslaget medger framtida tillbyggnad. Vid samråd med representanter för landstingsmyndigheterna har vidare framgått, att intresse f. n. icke föreligger för en utökning av byggnadsprogrammet. Därvid har vitsordats, att tillbyggnadsmöjligheter är för handen.

För egen del anser nämnden sig böra räkna med att den foniatriska avdelningen vid ifrågavarande öronklinik inom en tämligen nära framtid kan komma att behöva större lokalutrymmen än som nu beräknats. Den planeerade byggnaden har givits en utformning, som — såvitt nu kan bedömas — torde möjliggöra en senare på- eller tillbyggnad för angivna ändamål. Någon närmare utredning därom har dock icke förebragts. Nämnden anser sig icke i detta läge böra för foniatrins skull påyrka förslagets omarbetande.

I övrigt föranleder icke ritningsförslaget någon nämndens erinran.

Av handlingarna framgår vidare, att vederbörande arkitekt beräknat byggnadskostnaden till 1 032 000 kronor. Häri ingår vissa belopp för installationer av hiss och högtrycksventilationsanläggning. Av olika skäl behöver dessa installationer ej genomföras, varför kostnadssumman kan nedräknas. Å andra sidan bör tillägg göras för utgrävning av hela — ej endast halva — källarvåningen samt för den å öronkliniken belöpande delen — uppskattad till omkring 100 000 kronor — av kostnaderna för flyttning av en befintlig rörledningskylvert. Totalkostnaden för tillbyggnaden kan därför beräknas till 1 160 000 kronor eller det belopp, som framställningen utvisar. Mot denna beräkning har nämnden ingen erinran.

Departementschefen

Vid min anmälan av förevarande anslag för 1960 års riksdag (propositionen nr 71/1960) påpekade jag, att förhandlingar pågick om en avtalsenlig reglering av statens bidrag till sjukvårdsinrättningarna i Lund. De av riksdagen under hösten 1960 godtagna riktlinjerna för regionsjukvårdens utbyggande, enligt vilka Lunds lasarett jämte Malmö allmänna sjukhus skall tillhandahålla vårdplatser inom regionspecialiteter för förutom Malmöhus

län och Malmö stad jämväl övriga områden, som ingår i den s. k. Lund-Malmöregionen, har emellertid medfört i viss mån ändrade förutsättningar för förhandlingarna. Dessa har bl. a. till följd härav dragit ut på tiden och har ännu ej lett till något förslag till avtalsreglering. Till frågan i vilken omfattning staten slutligen skall deltaga i de projekt, som den aktuella utbyggnaden av Lunds lasarett omfattar, får jag därför återkomma i annat sammanhang. I den föreliggande förhandlingssituationen finner jag — i likhet med förhandlingskommissionen — det angeläget betona, att de av mig i det följande beräknade bidragen icke får bli avgörande för den slutliga kostnadsfördelningen mellan staten och landstinget.

Med hänsyn till den ytterligare försening, som inträtt beträffande programmet för etapp II av centralblocket, har kravet på igångsättande snarast av det fortsatta arbetet med de laboratorier och lokaler, som omfattas av etappen, accentuerats. Förvaltningsutskottet har med skrivelse den 1 mars 1961 överlämnat ritningar m. fl. handlingar angående den första deletappen av etapp II samt hemställt om Kungl. Maj:ts godkännande av förslaget. En preliminär granskning av förslaget har givit vid handen, att etapp II jämväl skall omfatta vissa lokaler för klinisk fysiologi, vilka tidigare avsetts skola förläggas till en sängbyggnad i centralblocket. Bortsett härifrån överensstämmer det nya förslaget i avseende å volym med det för 1959 års riksdag redovisade liksom ock, fränsett automatiska kostnadsökningar efter 1958, i avseende å kostnadsramen för den första deletappen. Jag ämnar med stöd av det av 1960 års riksdag givna bemyndigandet för Kungl. Maj:t att godkänna det reviderade programmet för denna deletapp så snart ske kan underställa förslaget Kungl. Maj:ts prövning. För påbörjande av den första deletappen av etapp II av centralblocket har under förevarande anslag anvisats tillhoppa 3 000 000 kronor. Dessa medel torde få tagas i anspråk för utförande av det projekt, som må komma att godkännas av Kungl. Maj:t, varjämte i anledning av förvaltningsutskottets framställning ytterligare medel bör ställas till landstingets förfogande för ändamålet. Jag räknar därvidlag med att ett anslag på ytterligare 1 000 000 kronor skall vara tillräckligt för de arbeten, som kan komma att utföras under nästa budgetår, och förordar sålunda, att för fullföljande av etapp II av centralblocket för nästa budgetår anvisas 1 000 000 kronor.

För utförande av en andra byggnadsetapp av centralköket har 1959 års riksdag anvisat 1 820 000 kronor utgörande hälften av totalkostnaderna, 3 640 000 kronor, enligt då föreliggande förslag till projektets utformning. Det sedermera i vissa delar ändrade förslaget har av byggnadsstyrelsen kostnadsberäknats till 4 250 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Kostnadsökningen beror dels på prisstegringar, dels på omdisponering av lokaler o. dyl. Under hand har jag inhämtat, att centrala sjukvårdsberedningen delgivit landstinget vissa synpunkter på enskildheter i utformningen av projektet syftande till nedskärning av kostnaderna för detsamma. Såsom byggnadsstyrelsen anfört, torde dessa synpunkter kunna iakttagas

vid den fortsatta projekteringen utan att ytterligare tidsförlust därigenom skall behöva uppstå. För egen del anser jag mig kunna utgå från att landstinget noggrant prövar beredningens förslag. Innan möjligheterna till nedskärningar sålunda granskats, anser jag mig böra tillstyrka att för nästa budgetår för ifrågavarande ändamål beräknas ett medelsbehov av 300 000 kronor.

Vid min anmälan i propositionen nr 71/1960 av anslag för innevarande budgetår till utförande av centraltvätteriet framhöll jag, att försvarets fabriksstyrelse genom avtal med landstinget åtagit sig att projektera och utföra anläggningen samt att arrendera och driva densamma. Anläggningen har avsetts skola dimensioneras för en kapacitet av cirka 14 ton tvättgodis per dag, varav cirka 10 ton beräknats falla på lasarettet. Jag påpekade i fråga om statens andel i kostnaderna för anläggningen, att denna ej kunde närmare bestämmas, förrän de av mig här inledningsvis berörda förhandlingarna med landstinget om en avtalsreglering av statens bidrag till lasarettet slutförts. Ehuru förutsättningar saknades för ett ställningstagande till byggnadsföretagets utformning och för en närmare bedömning av frågan om fördelningen mellan staten och landstinget av anläggningskostnaderna, ansåg jag mig likväl böra biträda utskottets äskande om anvisande av 250 000 kronor för innevarande budgetår för projektering och påbörjande av anläggningen, då beloppet torde komma att rymmas inom den totala statliga kostnadsramen och då det var angeläget, att projektet komme till utförande utan dröjsmål. Angelägenheten av projektets snara realiserande gör, att jag anser mig böra biträda utskottets förevarande hemställan om anvisande av medel för företagets fortsättande, trots att definitivt byggnadsprogram ännu ej föreligger och frågan om statens slutliga andel i kostnaderna står öppen. Jag tillstyrker alltså, att 1 250 000 kronor anvisas för ändamålet för nästa budgetår, och utgår därvid från att, därest detta belopp jämte för innevarande budgetår anvisade 250 000 kronor skulle komma att överstiga den andel av kostnaderna, som slutligen skall bestridas av staten, en retroaktiv reglering härutinnan kommer till stånd. Totalkostnaderna beräknas såsom utskottet uppgivit till omkring 7 000 000 kronor, vartill kommer projekteringskostnader och vissa ännu ej beräknade anläggningskostnader. Jag avser, att så snart det sig göra låter underställa riksdagen det definitiva byggnadsprogrammet och framlägga förslag i kostnadsfördelningsfrågan.

För utförande av delarna 1 och 2 av huvudkulverten har 1959 års riksdag anvisat i runt tal 420 000 kronor, utgörande omkring hälften av de beräknade totalkostnaderna, 844 000 kronor. Enligt då föreliggande förslag skulle kulverten framdragas under medicinska klinikens nuvarande byggnad. Konstruktionsmässiga och praktiska olägenheter har emellertid befunnits vidlåda en sådan framdraging, varför ritningar upprättats för en framdraging öster om byggnaden. Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande har yttrat, att den ändrade sträckningen av kulverten synes

konsekvent och ger goda förbindelser till samtliga inom ifrågavarande del av sjukhusområdet belägna kliniker m. m., varför jag anser mig böra biträda det ändrade programmet. Nämnden har funnit kostnadsberäkningen för detsamma, upptagande en totalkostnad av 1 020 000 kronor, böra godtagas. Jag förordar, att för nästa budgetår anvisas 90 000 kronor för ändamålet. Dock förutsätter jag, att en slutlig reglering av statens bidrag framdeles kommer att ske på grundval av den avtalsuppgörelse, som må komma att träffas.

Föreliggande förslag till tillbyggnad av öronkliniken omfattar en tvåvåningsbyggnad med delvis utgrävd källarvåning belägen väster om öronkliniken och förenad med denna med en täckt förbindelsegång i andra våningsplanet. Härjämte föreslås byggnaderna förenade med en kulvert i källarplanet. Ingången till tillbyggnaden i bottenplanet är förlagd mittemot en ingång till öronkliniken. Källarvåningen avses skola innehålla klimatarum och omklädningsrum för studenter m. m., bottenvåningen lokaler för otoneurologi, allergiundersökningar samt bronchologi och esophagologi m. m., andra våningen lokaler för foniatri, käkterapi samt undervisning och forskning m. m. Byggnadskostnaderna har beräknats till 1 032 000 kronor, vartill kommer kostnader för utgrävning av hela källarvåningen 100 000 kronor och administrationskostnader 28 000 kronor, totalt 1 160 000 kronor. Som nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande påpekat, är behovet av förbättrade lokalförhållanden för öronkliniken trängande, varför det är angeläget att tillbyggnaden kommer till stånd.

Vid en genomgång av föreliggande ritningar kan, såsom nämnden påpekat, de för foniatrin avsedda lokalerna om totalt cirka 70 m² förefalla otillräckliga med hänsyn till det lokalutrymme, som i annat sammanhang angivits vara erforderligt för denna specialitet. Emellertid torde möjligheter till framtida tillbyggnad för ändamålet föreligga. Med hänsyn härtill och då nämnden i övrigt icke framfört någon erinran mot ritningsförslaget, anser jag detsamma böra godtagas som grund för det fortsatta arbetet.

Totalkostnaderna för byggnadsföretaget har nämnden beräknat till 1 160 000 kronor. Då jag ej funnit anledning till erinran mot denna beräkning, förordar jag i avvaktan på en slutlig kostnadsfördelning mellan staten och landstinget, att av statsmedel för nästa budgetår anvisas 580 000 kronor för erforderliga arbeten beträffande tillbyggnaden till öronkliniken.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat skulle statsbidraget för nästa budgetår uppgå till (1 000 000 + 300 000 + 1 250 000 + 90 000 + 580 000) 3 220 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.* för budgetåret 1961/62 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 3 220 000 kronor.

VII. Avtal om medicinsk undervisning vid den socialmedicinska avdelningen vid Malmö allmänna sjukhus

Inledning

Genom beslut den 3 oktober 1952 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan staten, å ena, samt Malmö stad, å andra sidan, angående anordnande av medicinsk undervisning vid Malmö allmänna sjukhus. Till detta avtal, huvudavtalet, har anslutits av Kungl. Maj:t 1956 och 1960 godkända separata avtal angående medicinsk undervisning vid sjukhusets patologiska och bakteriologiska institutioner resp. vid sjukhusets radioterapiavdelning. Kungl. Maj:t har genom beslut den 20 maj 1960 godkänt vissa ändringar och tillägg till huvudavtalet.

Genom beslut den 30 juni 1959 uppdrog Kungl. Maj:t i anledning av framställning av Malmö stads sjukhusdirektion åt 1959 års statliga kommission för förhandlingar om medicinsk undervisning i Lund och Malmö att upptaga förhandlingar med Malmö stad angående fördelningen mellan staten och staden av kostnaderna för anordnandet av en socialmedicinsk avdelning vid Malmö allmänna sjukhus.

Förhandlingskommissionen har med skrivelse den 1 mars 1961 överlämnat förslag till avtal med staden i ämnet samt hemställt att för budgetåret 1961/62 måtte under anslaget till Bidrag till Malmö allmänna sjukhus under elfte huvudtiteln anvisas 40 000 kronor som kostnadsbidrag och 10 000 kronor som driftbidrag enligt avtalsförslaget, tillhoppa 50 000 kronor.

Förhandlingskommissionens förslag

Under förbehåll av å ena sidan Kungl. Maj:ts och å andra sidan Malmö stadsfullmäktiges godkännande har förhandlingskommissionen samt för Malmö stad särskilt utsedda förhandlingsdelegerade träffat följande förslag till avtal.

Avtal

mellan Kungl. Maj:t och kronan, nedan kallad staten, och Malmö stad, nedan kallad staden, angående tillägg till gällande avtal mellan staten och staden om anordnande av medicinsk undervisning och forskning vid Malmö allmänna sjukhus.

§ 1.

I anslutning till § 2 i ovannämnda avtal — nedan benämnt huvudavtalet — medger staden att undervisning åt medicine studerande samt forskning får bedrivas jämväl vid den socialmedicinska avdelningen vid Malmö allmänna sjukhus.

§ 2.

För avdelningens lokaler i epidemisjukhusets administrationsbyggnad (se Bilaga 1)¹ samt första utrustning erlägger staten till staden ett kostnadsbidrag av 40 000 kronor.

Bidraget skall tillhandahållas staden den 1 juli 1961.

§ 3.

Bestämmelserna i huvudavtalet §§ 5—12 skall äga motsvarande tillämpning i fråga om detta avtal, därvid driftkostnadsbidrag enligt § 10 skall utgå från och med den 1 juli 1960.

§ 4.

Detta avtals giltighetstid sammanfaller med huvudavtalets. Uppsägning av huvudavtalet skall följaktligen anses innefatta uppsägning jämväl av detta avtal.

Som motivering till avtalsförslaget har kommissionen anfört i huvudsak följande.

Enligt en av professorn i socialmedicin vid Lunds universitet G. Lindgren år 1959 upprättad plan skulle i andra våningen i Epidemisjukhusets administrationsbyggnad vid Malmö allmänna sjukhus inrättas lokaler för en socialmedicinsk avdelning. Erforderliga omändringsarbeten föreslogs utförda i fyra etapper, A, B, C och D. Under etapp A avsågs skola iordningställas ett rum för professorn i socialmedicin, ett rum för biträdande läraren i ämnet samt ett för professorn och den biträdande läraren gemensamt undersökningsrum med ett till detsamma knutet mindre laboratorium m. m. Under etapp B skulle tillkomma lokaler för ett kanslibitråde och för en underläkare eller klinikamanuens. Slutligen skulle under etapperna C och D återstående utrymmen i andra våningen tagas i anspråk.

Av de i utbyggnadsplanen avsedda byggnadstapperna har enligt vad kommissionen anför hittills utförts etappen A, som främst åsyftat att bereda professorn och en biträdande lärare i socialmedicin tjänsterum. Kostnaderna för utförda ändringsarbeten uppgår till 40 000 kronor och för utrustning till 41 000 kronor.

Förhandlingarna i ärendet har endast avsett etappen A, och kommissionen har efter samråd med universitetskanslersämbetet meddelat stadens delegerade, att något bidrag från statens sida till fortsatt utbyggnad av den socialmedicinska avdelningens lokaler icke torde kunna påräknas.

Stadens delegerade har vid förhandlingarna yrkat, att för den socialmedicinska avdelningen skulle slutas ett tilläggsavtal till gällande avtal om anordnande av medicinsk undervisning och forskning vid Malmö allmänna sjukhus helt efter samma principer som för radioterapiavdelningen (se 1960 års statsverksproposition, XI ht., s. 266 ff). I konsekvens härmed har yrkats, att staten skulle till staden erlägga, förutom bidrag under avtalets

¹ Ej intagen i denna proposition.

löptid enligt huvudavtalets allmänna regler, även ett engångsbidrag av 56 375 kronor, varav 20 250 kronor för utförda ändringsarbeten och anskaffad utrustning (25 procent av 81 000 kronor) samt 36 125 kronor för upplåtelsen av lokalerna (25 procent av de hittills anordnade lokalernas andel — 17 procent — i hela byggnadens nuvärde).

Kommissionen har icke ansett sig kunna acceptera den av staden föreslagna utformningen av avtalet, vilken skulle förbundet staten att erlægga ett lösenbelopp enbart för att få tillträde till en år 1907 uppförd byggnad.

Enär parterna icke velat ställa frågan om inlösen på sin spets i förevarande synnerligen begränsade sammanhang, har de enats om ett statligt engångsbidrag av 40 000 kronor utan närmare angivande av bidragets fördelning på olika ändamål, varvid förutsatts, att lösningen icke skulle för någöndera parten vara prejudicerande.

I fråga om bidragets storlek har för kommissionen varit avgörande, att ett belopp av 40 000 kronor synes innefatta en rimlig avvägning mellan å ena sidan stadens utgifter för de ifrågavarande lokalernas iordningställande och å andra sidan den omfattning, i vilken lokalerna i det föreliggande fallet kan väntas bli tagna i anspråk för undervisning och forskning.

Då universitetskanslersämbetet icke ansett en större utbyggnad av den socialmedicinska avdelningen än den redan verkställda vara påkallad ur undervisningssynpunkt, har i § 3 hänvisning icke skett till § 4 i huvudavtalet, som rör byggnadsarbeten och bidrag därtill.

Personalen vid den socialmedicinska avdelningen består f. n. — förutom av professorn samt biträdande läraren på universitetets i Lund stat — av en socialkurator och ett halvtidsanställt kanslibitråde på kommunal stat. Driftbidrag enligt § 10 huvudavtalet skall utgå från och med den 1 juli 1960. För tiden den 1 juli 1960—den 31 december 1961 beräknas det statliga driftbidraget för avdelningen komma att uppgå till sammanlagt 10 000 kronor.

För budgetåret 1961/62 bör således enligt kommissionens förslag under anslaget till Bidrag till Malmö allmänna sjukhus till följd av avtalet beräknas ett belopp av (40 000 + 10 000) 50 000 kronor.

Departementschefen

Socialmedicin är ett nytt examensämne i studierna till medicine licentiatexamen. Ämnet fick denna självständiga ställning genom 1954 års läkarutbildningsreform och kan på undervisningens och forskningens område sägas återspegla den hastiga uppbyggnaden av samhällets socialpolitiska verksamhetsfält. Socialmedicinen skall tillgodose de kliniska synpunkterna inom bl. a. den förebyggande medicinen, ha stark anknytning till socialvård och andra socialpolitiska verksamhetsformer samt beträffande både undervis-

ning och forskning lägga tyngdpunkterna på tillämpningen av kliniska forskningsresultat i sociala sammanhang och på betydelsen av miljö och sociala förhållanden för hälsa och sjukdom i olika samhällsgrupper.

Sedan en professur i socialmedicin numera inrättats vid Lunds universitet, är det angeläget att erforderliga lokaler ställes till förfogande för den medicinska undervisningen och forskningen i ämnet. Med hänsyn till ämnets kliniska anknytning bör lokalerna såsom chefen för ecklesiastikdepartementet anförde vid frågans behandling i propositionen nr 212/1954 anordnas inom ett universitetssjukhus. I Lund, där professuren enligt propositionen skall vara förlagd, har vissa institutionslokaler redan upplåtits för ändamålet. Emellertid har jag icke något att erinra mot att professorn och den av de båda biträdande lärarna, som förutsättes ha sin verksamhet i Malmö, inordnas jämväl i organisationen för en socialmedicinsk avdelning vid Malmö allmänna sjukhus och beredes tjänsterum inom sjukhuset. Enligt det nu överlämnade avtalsförslaget om medicinsk undervisning och forskning vid den socialmedicinska avdelningen vid Malmö allmänna sjukhus har staten att utgiva ett engångsbidrag av 40 000 kronor, vilket belopp jag på av kommissionen anförda grunder anser mig kunna godtaga, även om beloppet är högre än som vid tillämpning av huvudavtalets bestämmelser om 25-procentigt byggnads- och utrustningsbidrag skulle ha ifrågakommit. Jag är dock angelägen understryka att mitt ställningstagande icke får i något avseende tillmätas prejudicerande verkan.

Avtalsförslaget har i stort sett utformats på samma sätt som de separata avtalen angående undervisning vid de patologiska och bakteriologiska institutionerna samt vid radioterapiavdelningen vid Malmö allmänna sjukhus, dock att någon hänvisning till huvudavtalets regler om fördelning av byggnads- och utrustningskostnader ej skett med hänsyn till att universitetskanslersämbetet icke ansett en fortsatt utbyggnad vara påkallad ur undervisningssynpunkt.

Då jag icke funnit anledning till erinran mot avtalsförslaget, förordar jag, att detsamma godkännes från statens sida. Jag har under hand erfarit, att Malmö stad för sin del är beredd godkänna förslaget. Därest framdeles smärre jämkningar eller tillägg till avtalet skulle erfordras, förutsätter jag, att riksdagens samtycke därtill icke skall behöva inhämtas.

De Malmö stad enligt avtalsförslaget tillkommande kostnads- och driftbidragen torde böra bestridas från det under elfte huvudtiteln upptagna förslagsanslaget till Bidrag till Malmö allmänna sjukhus. Kungl. Maj:t har i årets statsverksproposition föreslagit riksdagen, att under nämnda anslag för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 400 000 kronor. Med hänsyn till den relativt obetydliga merbelastning på anslaget, som kan väntas uppkomma på grund av här ifrågavarande kostnads- och driftbidrag om tillhoppa 50 000 kronor, torde ytterligare medel under anslaget icke behöva anvisas för nästa budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna av mig i det föregående förordade grunder rörande statens bidrag till anordnande av undervisning och forskning vid den socialmedicinska avdelningen vid Malmö allmänna sjukhus.

VIII. Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m.

För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

Inledning

Genom beslut den 28 juli 1958 godkände Kungl. Maj:t avtal mellan staten och Stockholms stad rörande bl. a. fördelningen av kostnaderna för en av särskilt tillkallade sakkunniga i betänkande den 20 december 1957 föreslagen upprustning av serafimerlasarettet (se prop. nr 87/1958 s. 24 ff.). Enligt sagda avtal har staten åtagit sig att verkställa upprustning av lasarettet i den omfattning, som föreslagits av de sakkunniga i nyssnämnda betänkande. Staden skall bidra med 60 procent av de verkliga kostnaderna för i upprustningsprogrammet ingående byggnads-, installations- och förbättringsarbeten. Kostnaderna för anskaffande av inventarier och annan utrustning skall däremot helt bestridas av staten. Vid avtalets ingående förutsattes, att samtliga av de sakkunniga föreslagna åtgärder och inventarieanskaffningar skulle komma till stånd, såvida icke annat överenskomms vid den fortsatta statliga och kommunala behandlingen av de sakkunnigas förslag.

Sedan under den fortsatta behandlingen av de sakkunnigas förslag till upprustningsprogram utvidgningar däri ifrågakommit, har tilläggsöverenskommelser med Stockholms stad träffats angående byggnadsarbetena avseende det kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet, röntgenavdelningen samt kirurgiska kliniken, innebärande avvikelser i vissa fall från den i huvudavtalet föreskrivna kostnadsfördelningen.

Beträffande det kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet har Kungl. Maj:t sålunda genom beslut den 25 mars 1960 godkänt överenskommelse mellan staten och Stockholms stad, varigenom staten åtagit sig att i huvudsaklig överensstämmelse med vad som föreslagits i propositionen nr 95/1959 låta dels iordningsställa lasarettets nuvarande djuravdelning till lokaler för ifrågavarande laboratorium, dels uppföra ny djuravdelning vid lasarettet. Av kostnaderna för ifrågavarande byggnadsåtgärder skall staden enligt överenskommelsen bidra med 40 procent, dock högst 80 000 kronor.

Genom samma beslut har uppdragits åt byggnadsstyrelsen att för en beräknad kostnad av högst 200 000 kronor låta utföra sagda åtgärder.

Beträffande kirurgiska kliniken har Kungl. Maj:t den 30 december 1960 godkänt ett i propositionen nr 185/1960 intaget förslag till överenskommelse med staden, varigenom parterna bl. a. enat sig om en väsentligt mer genomgripande om- och tillbyggnad av kliniken, än vad de sakkunniga på sin tid föreslagit.

Förslag

I. *Direktionen för karolinska sjukhuset* hemställer i skrivelse den 23 september 1960 om anvisande för budgetåret 1961/62 av 656 000 kronor för fortsatta förbättringsarbeten samt anskaffning av utrustning i en fjärde och avslutande etapp av upprustningsprogrammet för serafimerlasarettet.

A. Byggnads- och installationsarbeten m. m.

Utbyten av bristfälliga elinstallationer	14 000
Ny maskinverkstad	80 000
Omklädningsrum för kvinnlig personal	45 000
Förråd i köket	35 000
Vatten- och avloppsledning m. m.	50 000
Sanitär upprustning av vårdavdelningar	76 000
Målningsarbeten	280 000

Summa kronor 580 000

varav å statsverket faller 40 procent eller 232 000

B. Anskaffning av inventarier och annan utrustning

Möbler och apparatur till kirurgiska kliniken	34 000
Röntgenapparatur	100 000
Apparatur till hjärkateterisering	59 000
Maskiner och verktyg till maskinverkstaden	25 000
Köksutrustning	154 000
Linneutrustning	52 000

Summa kronor 424 000

II. *Byggnadsstyrelsen* har med skrivelse den 21 november 1960 överlämnat ritningar över dels lokaler för det kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet, dels ny djuravdelning i två alternativ. Enligt förslagen har kostnaderna beräknats för det kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet till 100 000 kronor samt för djuravdelningen enligt alternativ I till 160 000 kronor och enligt alternativ II till 130 000 kronor.

III. *Direktionen för karolinska sjukhuset* hemställer i skrivelse den 24 februari 1961 om anvisande för budgetåret 1961/62 av 400 000 kronor för anskaffning av utrustning till kirurgiska kliniken vid serafimerlasarettet.

Motiv

II. Byggnadsstyrelsen anför, att styrelsen låtit upprätta ritningar i enlighet med Kungl. Maj:ts uppdrag den 25 mars 1960. En beräkning av kostna-

derna för ifrågavarande arbeten har givit vid handen, att de icke kan rymmas inom ramen för det anvisade anslaget. För att minska kostnaderna har byggnadsstyrelsen därför gjort vissa nedskärningar.

I fråga om det kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet har byggnadsstyrelsen uteslutit inredning av ett för Wassermanprov avsett rum och av ett kylrum samt i anskaffningarna ej inräknat ett kylskåp för personalens mathållning och viss skåpinredning. Kostnaden för de arbeten, som föreslås utförda, beräknar byggnadsstyrelsen till 100 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960.

Nybyggnaden för djuravdelningen föreslås utförd som en tillbyggnad till östra delen av förbindelsegången mellan medicinska kliniken och laboratoriebyggnaden. Alternativ I har yttermått 7,6 × 21 m och alternativ II 7,6 × 16 m. Beträffande båda alternativen gäller såsom förutsättning att tillgång till djuroperationslokaler finnes på annat håll.

Byggnadsstyrelsen påpekar, att den i styrelsens uppdrag angivna kostnadsramen, 200 000 kronor, grundats på prisläget 1958, varför en beräkning efter 1960 års prisläge skulle motsvara en uppräknad till 220 000 kronor.

III. Direktionen anför i huvudsak följande.

Vid sitt ställningstagande i propositionen nr 87/1958 till betänkandet rörande förbättringsåtgärder vid serafimerlasarettet utgick föredragande departementschefen från att Stockholms stad utan ytterligare dröjsmål skulle fullfölja sina åtaganden enligt det s. k. Sabbatsbergsavtalet. Genom vad där-efter förekommit har emellertid frågan om realiserandet av Sabbatsbergsprojektet vidgats från att avse tidpunkten härför till spörsmålet om det-samma över huvud taget skall genomföras. Sålunda talar numera enligt direktionens mening sannolikheten för att serafimerlasarettet, såvitt avser de medicinska och kirurgiska klinikerna samt vissa laboratorier, måste bibehållas som undervisningssjukhus under ytterligare avsevärd tid.

Den beslutade om- och tillbyggnaden av kirurgiska kliniken, innefattande bl. a. upprustning av operationsavdelningen samt inrättande av en aktivvårdsavdelning i anslutning härtill, nödvändiggör att ställning nu tages till den utrustning, som erfordras för att avsedd verksamhet skall kunna bedrivas inom de förändrade och tillbyggda lokalerna.

En inventering har gjorts av redan befintlig utrustning vid kirurgiska kliniken. Mot bakgrund av denna har en genomgång företagits av den komplettering av utrustningen, som är nödvändig för bedrivande av avsedd verksamhet vid operations-, anesthesi- och aktivvårdsavdelningarna. Under en lång följd av år har anslagstilldelningen för inventarier och övrig utrustning vid kirurgiska kliniken hållits inom en mycket snäv ram, vilket haft till följd en betydande eftersläpning i teknisk och instrumentell utrustning. Anestesiavdelningens utrustning är begränsad till ett minimum. Apparatur erforderlig för att med säkerhet kunna genomföra och kontrollera de moderna komplicerade narkosförloppen saknas. En radikal upprustning av anestesiavdelningens resurser är därför nödvändig, om ej verksamheten därstädes skall stagnera och en begränsning av den kirurgiska verksamheten framtvingas.

Vid en undervisningsklinik måste kvalificerad kirurgisk och anesthesiologisk verksamhet ej endast bedrivas utan även kunna demonstreras för

de tjänstgörande. Demonstrationerna har hittills skett på så sätt att studenterna i grupper såsom åskådare närvarit vid operationerna, vilket medför betydande hygieniska risker och olägenheter. Med användande av televisionsteknik kan emellertid den nuvarande operativa demonstrationsundervisningen ej endast ersättas utan även förbättras.

Televisionstekniken med dess förstärkningsresurser vinner en allt vidare användning inom röntgenologien. Speciellt värdefull har den visat sig vid operationer, som erfordrar simultant röntgenfotografering eller röntgengeomlysning. Även för kommunikation mellan röntgenavdelning och operationssal har televisionstekniken fått allt mer ökad betydelse genom den eliminering av kontaminationsrisker den medför samtidigt med förbättrade kontaktmöjligheter.

Vid operationsavdelningen kommer man att övergå till s. k. sterilset-system, som innebär att man inför en viss standardutrustning i fråga om instrument för var och en av de olika vanligaste operationstyperna. Varje sådan utrustning förpackas i ett s. k. set och instrumenten förvaras sterila och omedelbart tillgängliga för uppdukning. Systemet föranleder en engångskostnad för anskaffning av en rikligare instrumentutrustning men är arbets- och materialbesparande samt erbjuder väsentliga fördelar ur kontroll- och sterilsäkerhetssynpunkt.

Under 1950-talet har ett helt nytt begrepp och en ny vårdform införts, vanligen under beteckningen aktivvård. En aktivvårdsavdelning har principiellt två uppgifter. Den ena är att tjänstgöra som uppvakningsavdelning efter narkos. På en begränsad yta sammanföres ett relativt stort antal patienter för gemensam övervakning under uppvaknandet. Utrustningen för denna del av verksamheten är begränsad, standardiserad och föga kostsam. Den andra arbetsuppgiften är den verkliga s. k. aktivvården, vid vilken patienter med svåra sjukdomstillstånd — oavsett om dessa föregåtts av mer eller mindre komplicerad operation — sammanföres till en övervakningsstation för vård i mer eller mindre isolerade enheter. Utrustningen för denna vård med respirator, kontinuerlig elektronisk kontroll av temperatur, blodtryck, puls, EKG, EEG m. m. måste finnas liksom möjligheter till röntgenundersökningar på platsen. I det antagna ombyggnadsförslaget har en dylik aktivvårdsavdelning upptagits.

Föreliggande utrustningsförslag har på hemställen under hand av direktionen granskats av förre intendenten i medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd E. Olauson. Vid denna genomgång, som icke innefattat någon prisgranskning, har konstaterats, att en upprustning enligt förslaget är av behovet starkt påkallad, när bl. a. det nuvarande beståndet av inventarier och instrument är mycket starkt förslitet och otidsenligt.

Kostnaderna för erforderlig utrustning uppgår till i runt tal 712 000 kronor. Härav kan emellertid i runt tal 89 000 kronor täckas av medel, som är eller beräknas bli disponibla för ändamålet. Vid sådant förhållande uppgår erforderligt medelsbehov till i runt tal 623 000 kronor, vilket belopp torde kunna avrundas nedåt till 600 000 kronor och uppdelas på budgetåren 1961/62 och 1962/63. Då arbetet med om- och tillbyggnaden av kirurgiska kliniken beräknas bli avslutat under hösten 1961, synes huvuddelen av medelsanvisningen eller 400 000 kronor böra falla på budgetåret 1961/62.

Direktionen har för avsikt att underkasta utrustningsförslaget ytterligare granskning och i samband med sina petita för budgetåret 1962/63 inkomma med slutlig kostnadsberäkning. Vid sådant förhållande torde nu icke erfordras att ställning toges till förslaget i dess helhet utan att för nästkommande

budgetår endast ställes till förfogande de medel, vilka under alla förhållanden måste bedömas bli erforderliga. Härvid förutsattes att de medel som kan komma att ställas till direktionens förfogande endast får disponeras efter samråd med centrala sjukvårdsberedningen.

Yttranden

I. Byggnadsstyrelsen yttrar bl. a. följande.

För de delar av förevarande upprustningsetapp, vilka innebär byggnadsåtgärder, har byggnadsstyrelsen gjort en överarbetning av de skisser, som utarbetats av de på sin tid särskilt tillkallade sakkunniga, samt utfört kostnadsberäkning.

Förslag till *ny maskinverkstad* framfördes av direktionen redan hösten 1959. Denna åtgärd beräknades av byggnadsstyrelsen draga en kostnad av 80 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1959. Genom ökning av byggnads-kostnadsindex räknar byggnadsstyrelsen med en kostnad av ca 87 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960.

Beträffande *omklädningsrum för kvinnlig personal samt förråd i köket* har direktionen räknat med en kostnad av (45 000 + 35 000) 80 000 kronor. Enligt av byggnadsstyrelsen överarbetade ritningar blir kostnaden för dessa åtgärder enligt prisläget den 1 juli 1960 105 000 kronor. Anordnande av personalrummen på medicinska kliniken vind medför vissa komplikationer ur konstruktiva och rörledningstekniska synpunkter, varför kostnaden beräknats till 80 000 kronor. För personalrummen på kirurgiska kliniken vind har beräknats en kostnad av 20 000 kronor. Däremot har för inrättande av förråd i köket vissa förenklingar visat sig möjliga, varigenom kostnaden beräknas bli begränsad till ca 5 000 kronor.

I upprustningsprogrammet ingående *åtgärder för förbättring av lasarettets elenergiförsörjning* är numera under slutförande, varvid emellertid följande ej förutsebara åtgärder och därmed förknippade kostnader tillkommit, nämligen viss utökning av kabelnätet i samband med ny transformatorstation, provisoriska anordningar för att möjliggöra lasarettets drift under pågående el-arbeten, relevanta ritningar över lasarettets el-anläggning samt prisstegringar. Sammanlagt belöper sig dessa poster till 45 000 kronor, vartill kommer av direktionen föreslagna medel för *utbyten av bristfälliga el-installationer* under fjärde etappen eller sammanlagt ca 60 000 kronor.

Som en åtgärd att nedbringa lasarettets driftkostnader vill byggnadsstyrelsen även föreslå anordnande av en *fjärrmanöveranläggning för fläktanläggningarna*, omfattande centralmanöver med kontrollorgan för effektiv övervakning av fläktanläggningarna och därmed bränsleekonomien. Kostnaden för en sådan anläggning uppgår till 30 000 kronor och beräknas medföra en årlig besparing av ca 5 000 kronor.

II. *Direktionen för karolinska sjukhuset* har i fråga om förslaget beträffande det kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet icke någon erinran mot att det ursprungligen för Wasserman-prov avsedda rummet icke inredes härför. Direktionen ifrågasätter, huruvida inbesparingen av kostnaderna, cirka 500 kronor, för ett kylskåp för personalens mathållning m. m. överväger de därmed förenade nackdelarna för personalen. Vidare framhåller

direktionen, att vid ett genomförande av förslaget att utesluta inredande av ett kylrum detta måste ersättas av kylskåp med samma volym till en beräknad kostnad av 15 000 kronor, varjämte det torde bli nödvändigt att anskaffa en kylcentrifug till en kostnad av minst 20 000 kronor.

I fråga om förslagen till ny djuravdelning anför direktionen bl. a. följande.

Djuravdelningens nuvarande belägenhet ökar riskerna för feldiagnoser vid kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet samt omöjliggör tillförlitliga resultat av därstädes utförda undersökningar, varför det framstår som ofrånkomligt att den nuvarande djuravdelningen snarast utrymmes.

Intetdera av byggnadsstyrelsens alternativa förslag till ny djuravdelning innebär en tillfredsställande lösning. Enligt alternativ II har antalet rum för förvaring av djur minskats från ursprungligen beräknade 4 till 3, varjämte operationsutrymmen saknas. Även enligt alternativ I saknas operationsutrymmen. Djurstallet är avsett för mindre djur och således ej för bl. a. hundar, som vanligen användes inom experimentalkirurgien och vid vissa cirkulationsfysiologiska studier. Det torde icke vara möjligt att i detta sammanhang lösa frågan om utrymmen för uppstallning av större djur. Direktionen avser emellertid att framdeles i annat sammanhang framlägga förslag om anordnande av för sådant ändamål lämpliga lokaler. Den nu aktuella djuravdelningen är nödvändig för forskningsarbetets behöriga bedrivande icke blott vid det kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet utan även vid serafimerlasarettets kliniker och övriga laboratorier. Men hänsyn härtill synes det oundgängligen erforderligt att djurutrymmena erhåller minst den enligt alternativ I avsedda omfattningen.

En betydande del av de djur, som avses skola hysas inom djuravdelningen, kommer att utgöra underlag för den vid det kliniskt-bakteriologiska laboratoriet bedrivna verksamheten. Det är därför ofrånkomligt, att överläkaren vid detta laboratorium erhåller erforderliga arbetslokaler inom djuravdelningen för injektioner respektive obduktioner av infekterade djur. Det är å andra sidan lika ofrånkomligt att övriga forskare, som benyttjar sig av icke infekterade djur, erhåller »rena» operationsutrymmen. Direktionen vill i detta sammanhang framhålla, att inom den kirurgiska kliniken tillgängliga djuroperationsutrymmen med hänsyn till de olägenheter, icke minst ur transportsynpunkt, som är förenade med verksamhetens bedrivande på lokalt skilda enheter, icke lämpligen synes höra utnyttjas för operationer å djur, som förvaras i djuravdelningen. I stället bör dessa operationsutrymmen reserveras för större djur, för vilka utrymmen i övrigt torde kunna anordnas inom eller i anslutning till kirurgiska kliniken.

Om sålunda direktionen icke anser sig kunna förorda något av de remitterade förslagen till ny djuravdelning vid serafimerlasarettet, kan direktionen däremot helt ansluta till ett av byggnadsstyrelsen den 20 april 1960 upprättat ritningsförslag till djuravdelning, som enligt underhand inhämtad uppgift kostnadsberäknats till 180 000 kronor. Detta förslag synes innebära så påtagliga fördelar, att det torde böra komma till utförande trots den kostnadsökning, som är förenad därmed. Direktionen förordar för sin del, att merkostnaden bäres av statsverket i syfte att undvika ytterligare fördröjning av byggnadsprojektets igångsättande. Därest uppkommande merkostnader stannar på statsverket, synes några förhandlingar med Stockholms stad i ämnet icke erfordras.

Stockholms stads sjukvårdsstyrelse erinrar om att stadens delegerade under förhandlingar angående kostnadsfördelningen beträffande ifrågavarande byggnadsåtgärder hävdade, att, såvitt då kunde bedömas, de dåvarande laboratorielokalerna vore tillräckliga för den sjukvårdsverksamhet, som staden kunde komma att driva vid lasarettet, sedan undervisningen och forskningen där nedlagts, att bibehållandet av en djuravdelning vid lasarettet i huvudsak vore av intresse för undervisningen och forskningen samt att den förordade nybyggnaden för ändamålet torde vara av begränsad användbarhet för staden vid enbart sjukvårdsdrift vid lasarettet.

Med hänsyn till att stadens intresse av ifrågavarande utvidgade byggnadsprogram är relativt begränsat synes enligt styrelsens mening intet vara att erinra mot vare sig en måttlig nedskärning av programmet för det bakteriologiska laboratoriet eller det billigaste alternativet till djuravdelning, såvida detta ur sjukvårdssynpunkt kan godkännas av institutionsföreståndaren. Vad beträffar stadens bidrag till ifrågavarande byggnadsåtgärder är detta enligt gällande överenskommelse maximerat till 80 000 kronor, varför staten har att svara för alla kostnader, som överstiger vid överenskommelsen förutsedda 100 000 kronor för iordningställande av bakteriologiska laboratoriet och 100 000 kronor för uppförande av ny djuravdelning.

Departementschefen

Jag tillstyrker, att av direktionen i skrivelse den 23 september 1960 föreslagna *byggnads-, installations- och förbättringsåtgärder* kommer till utförande under nästa budgetår och att därvid arbetena med inrättande av omklädningsrum för kvinnlig personal och av förråd i köket utföres i enlighet med vad byggnadsstyrelsen föreslagit i sitt yttrande. Kostnaderna för ifrågavarande åtgärder torde med utgångspunkt från byggnadsstyrelsens kostnadsberäkning kunna beräknas sålunda: för utbyten av bristfälliga el-installationer cirka 15 000 kronor, för ny maskinverkstad cirka 87 000 kronor, för omklädningsrum för kvinnlig personal 100 000 kronor, för förråd i köket 5 000 kronor, för vatten- och avloppsledning m. m. 50 000 kronor, för sanitär upprustning av vissa vårdavdelningar 76 000 kronor samt för målningsarbeten 280 000 kronor. Till dessa kostnader bör läggas de av byggnadsstyrelsen angivna återstående kostnaderna för åtgärder för förbättring av lasarettets el-energiförsörjning, 45 000 kronor. Samtliga nu angivna åtgärder innefattar ett fullföljande av det ursprungliga upprustningsprogrammet för lasarettet, varför Stockholms stad är förpliktad att enligt avtal bidra till bestridandet av uppkomna merkostnader. Härutöver har byggnadsstyrelsen föreslagit anordnande av fjärrmanöveranläggning för fläktanläggningarna, vilken åtgärd ej omfattas av det mellan staten och staden träffade avtalet om fördelningen av kostnaderna för lasarettets upprustning. För egen del är jag f. n. icke beredd att taga ställning till detta förslag.

Totalkostnaden för den fjärde och avslutande etappen av byggnadsarbetena m. m. skulle alltså uppgå till cirka 658 000 kronor, varav på staten faller 40 procent eller i runt tal 263 000 kronor.

Direktionens förslag till *anskaffning av inventarier och annan utrustning* upptar en totalkostnad av 424 000 kronor. Av det ursprungliga anskaffningsprogrammet för lasarettets upprustning kvarstår härjämte viss inventarieanskaffning, varom direktionen hemställde i sina förslag till anslagsäskanden för innevarande budgetår (jämför propositionen nr 71/1960) men till vilken Kungl. Maj:t ännu icke ställt medel till förfogande, nämligen möbler och apparatur till kirurgiska kliniken för 30 000 kronor samt röntgenapparatur för 98 000 kronor. Erforderligt belopp för här avsedd inventarieanskaffning skulle alltså utgöra 552 000 kronor. För nästa budgetår äskade medel för köks- och linneutrustning torde emellertid nedräknas med 100 000 kronor i förhållande till direktionens förslag, varför jag förordar, att 452 000 kronor ställes till förfogande för inventarieanskaffning för budgetåret 1961/62. Härvid beräknar jag för möbler och apparatur till kirurgiska kliniken 64 000 kronor, för röntgenapparatur 198 000 kronor, för apparatur till hjärkateterisering 59 000 kronor, för maskiner och verktyg till maskinverkstaden 25 000 kronor samt för köks- och linneutrustning 106 000 kronor.

I fråga om det *kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet* får jag erinra om att jag i propositionen nr 95/1959 tillstyrkte ett av en särskilt tillkallad utredningsman framlagt förslag, att serafimerlasarettets nuvarande djuravdelning — belägen i den år 1951 färdigställda laboratoriebyggnaden (patologibygnaden) och omfattande en nettoyta av cirka 100 m² — skulle jämte förutvarande endokrinologiska avdelningens lokaler i samma våningsplan omändras till laboratorielokaler för det kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet. Vidare anslöt jag mig till ett av utredningsmannen framlagt alternativt förslag att för anordnande av ny djuravdelning skulle uppföras en separat byggnad på gården bakom medicinska kliniken med en nettoyta av cirka 90 m².

Genom beslut den 25 mars 1960 godkände Kungl. Maj:t överenskommelse mellan staten och Stockholms stad, varigenom staten åtog sig att iordningställa och uppföra här avsedda laboratorielokaler och djuravdelning, varvid staden skulle bidra med 40 procent av kostnaderna, dock högst 80 000 kronor. Samtidigt uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att för en beräknad kostnad av högst 200 000 kronor låta utföra sagda åtgärder.

Byggnadsstyrelsen har nu anmält, att ett utförande av ifrågavarande byggnadsåtgärder i överensstämmelse med vad jag förordat i propositionen nr 95/1959 icke kan rymmas inom den nyssberörda kostnadsramen av 200 000 kronor. Styrelsen har i denna situation föreslagit vissa nedskärningar i programmet, varigenom kostnaden för laboratorielokalerna skulle kunna hållas inom det tidigare beräknade beloppet, 100 000 kronor, medan

kostnaden för ny djuravdelning beräknas till 130 000 kronor enligt ett billigare alternativ och till 160 000 kronor enligt ett dyrare.

Direktionen för karolinska sjukhuset har rest vissa invändningar mot byggnadsstyrelsens förslag till nedskärningar i programmet. Vad gäller nybyggnaden för djuravdelningen framhåller direktionen att antalet rum för förvaring av djur — i varje fall enligt det billigare alternativet — är otillräckligt och att djuroperationsutrymmen saknas. Vad gäller frågan om utrymme för uppställning av större djur avser direktionen att framdeles i annat sammanhang framlägga förslag om anordnande av för sådant ändamål lämpliga lokaler. Direktionen föreslår i stället uppförande av ett av byggnadsstyrelsen i tidigare sammanhang framlagt förslag till nybyggnad för djuravdelningen, preliminärt kostnadsberäknat till 180 000 kronor. De av byggnadsstyrelsen föreslagna nedskärningarna av åtgärderna för inredning av laboratorielokaler anser direktionen dels medföra vissa nackdelar för personalen, dels komma att motvägas av ökade utrustningskostnader. Stockholms stads sjukvårdsstyrelse har anfört, att staden icke är beredd att deltaga i uppkommande merkostnader för ifrågavarande projekt.

De invändningar direktionen gjort mot byggnadsstyrelsens förslag synes mig värda beaktande. Ett genomförande av projektet i enlighet med direktionens intentioner innebär emellertid en väsentlig kostnadsökning för staten. Härtill kommer att det av direktionen förordade alternativet till nytt djurhus icke synes vara ur kostnadssynpunkt fullständigt utrett, varför sannolikheten talar för en ytterligare kostnadsstegring. I sammanhanget bör också beaktas direktionens avsikt att närmare utreda frågan om förvaring av större djur. Det vore givetvis rationellt att åstadkomma gemensamma utrymmen för större och mindre djur. Slutligen må erinras om att frågan om dispositionen av de utrymmen inom lasarettet, som inom en nära framtid blir friställda i samband med nervklinikernas överflyttning till karolinska sjukhuset, f. n. är föremål för överläggningar mellan staden och staten. Det torde icke vara helt uteslutet, att vissa av dessa utrymmen skulle kunna användas för ifrågavarande ändamål. Ehuru jag är medveten om de betydande olägenheter ett ytterligare dröjsmål med en lösning av de här behandlade lokalfrågorna innebär för lasarettet, anser jag mig i den sålunda uppkomna situationen böra förorda att, innan några byggnadsarbeten påbörjas, de lokal- och avtalsmässiga förutsättningarna för anordnandet av en djuravdelning närmare utredes i samband med angivna överläggningar med Stockholms stad. I avvaktan härpå är jag icke beredd att förorda, att de tidigare planerade byggnadsarbetena för bakteriologiska laboratoriet och djurhuset nu fullföljes.

Direktionen har vidare framlagt förslag till *anskaffande av utrustning till lasarettets kirurgiska klinik* för en kostnad av 600 000 kronor, varav 400 000 kronor anses böra anvisas för nästa budgetår. Ifrågavarande utrustning ligger utanför det ursprungliga uppdragsprogrammet för lasarettet, vilket

för kirurgiska klinikens del endast upptog utrustning för 64 000 kronor. De snabba medicinska och tekniska framstegen på kirurgins område kräver utan tvivel en betydande modernisering och komplettering av klinikens apparatbestånd. Vad direktionen anfört härom är jag för min del i princip beredd att instämma i. Det synes dock anmärkningsvärt att ifrågakvarande utrustningsbehov icke framförts tidigare.

Direktionen har anmält, att den avser att underkasta utrustningsförslaget ytterligare granskning och att i samband med förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1962/63 inkomma med en slutlig kostnadsberäkning. Med hänsyn härtill torde med den slutliga prövningen av förslaget få anstå till dess en definitiv kostnadsberäkning föreligger. Då emellertid om- och tillbyggnadsarbetena vid kirurgiska kliniken beräknas vara avslutade under hösten 1961, finner jag det ofrånkomligt, att viss utrustning anskaffas i samband med att de nya lokalerna tages i bruk. Direktionen har angivit medelsbehovet för nästa budgetår till 400 000 kronor. Jag förordar, att detta belopp, vilket av direktionen bedömts under alla förhållanden vara erforderligt, ställes till förfogande för utrustningsanskaffning under sagda budgetår. Härvid förutsätter jag, att anskaffningen icke påbörjas förrän det slutliga utrustningsprogrammet föreligger. Vidare utgår jag ifrån att direktionen — i samråd med centrala sjukvårdsberedningen — vid upprättandet av sagda program tillvaratager alla möjligheter till besparingar. Frågan om eventuellt erforderlig ytterligare medelsanvisning för ändamålet bör upp- tagas i direktionens anslagsäskanden för budgetåret 1962/63.

Jag vill slutligen i detta sammanhang erinra om att enligt gällande avtal med Stockholms stad angående försäljning till staden av stiftelsen serafimerlasarettets fastigheter sådan lös egendom, som användes för lasarettets drift, icke omfattas av försäljningsavtalet, varför parterna har att träffa särskild överenskommelse rörande sådan egendom vid stadens övertagande av huvudmannskapet över lasarettet.

De på staten fallande totalkostnaderna för de åtgärder jag i det föregående föreslagit skola komma till utförande under nästa budgetår uppgår till (263 000 + 452 000 + 400 000) 1 115 000 kronor. För bestridande av dessa kostnader torde få tagas i anspråk dels en å anslaget uppkommen besparing om i runt tal 115 000 kronor, dels ock det belopp — cirka 100 000 kronor — som finns disponibelt under anslaget för iordningställande av laboratorielokaler för det kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet samt för uppförande av nybyggnad för djuravdelning. På grund härav bör för nästa budgetår anvisas (1 115 000 — 115 000 — 100 000) 900 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m.* för budgetåret 1961/62 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 900 000 kronor.

IX. Anslutning av viss elkabel till karolinska sjukhusets elnät

Anslag för detta ändamål är icke uppfört i gällande riksstat.

Inledning

Karolinska sjukhusets elkraftförsörjning sker f. n. genom generering inom sjukhuset samt genom inköp av stödkraft från Solna elverk. Sjukhuset levererar i sin tur elkraft till karolinska mediko-kirurgiska institutet. Genom denna egengenerering och elkraftleveransen till karolinska institutet uppkommer för sjukhuset och institutet en icke oväsentlig besparing i förhållande till den kostnad, som skulle uppstå vid inköp av all erforderlig kraft från Solna elverk.

I samband med uppförandet av Wallenbergsstiftelsens jubileumslaboratorium 1960 (Lab.60) vid karolinska institutet har under sommaren 1960 dragits en elkabel från Solna elverk till nämnda laboratorium och till institutets cancerlaboratorium i och för dessas kraftförsörjning från elverket.

Förslag

Kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande hemställer i skrivelse den 24 februari 1961 om anvisande för budgetåret 1961/62 av 200 000 kronor för inköp av nämnda kabel och för dess anslutande till karolinska sjukhusets elnät.

Motiv

Kommittén anför, att den elkabel, som under sommaren 1960 dragits från Solna elverk till Lab. 60 och cancerlaboratoriet, bör inköpas av staten och anslutas till karolinska sjukhusets elnät för undvikande av en till 40 000 å 50 000 kronor per år beräknad ökad kostnad för statsverket, beroende på att elverket ej kan sälja kraft lika billigt, som den kan produceras för på sjukhuset.

Kommittén upplyser, att den under hösten 1960 upptagit förhandlingar med Solna elverk för att utröna möjligheten av ett inköp av ifrågavarande elkabel för statens räkning i och för dess anslutning till sjukhusets elnät. Därvid har elverket förklarat sig villigt att försälja kabeln till staten för självkostnadspris, som uppgivits till omkring 100 000 kronor.

Kostnaden för anslutning av kabeln till sjukhusets elnät beräknar kommittén till 60 000 kronor, vartill kommer 40 000 kronor för nya högspänningsfack i sjukhusets mottagningsstation. Totalkostnaden skulle sålunda enligt kommittén uppgå till omkring 200 000 kronor.

F. n. levereras elström till ifrågavarande laboratorier enligt ett avtal med elverket, som löper på ett år räknat fr. o. m. den 1 december 1960.

Departementschefen

En anslutning av den nya elkabeln från Solna elverk till karolinska sjukhusets elnät på så sätt, att den förbindes med ifrågavarande laboratorier via sjukhusets elcentral, skulle medföra fördelar i flera avseenden. Sålunda fyller ett på grund av sjukhusets och karolinska institutets utbyggnad alltmer aktualiserat behov av en ytterligare kabel mellan elverket och sjukhuset. Vidare undviks en till 20 000 å 25 000 kronor per år beräknad ökad kostnad för statsverket för elförsörjningen av ifrågavarande laboratorier, då kostnaden vid elleverans från elverket blir högre än vid leverans från sjukhusets elcentral. Härjämte utnyttjas sjukhusets kraftproduktion bättre, vilket innebär en till 20 000 å 25 000 kronor per år uppskattad förbättring av driftekonomin vid sjukhuset.

Med hänsyn härtill förordar jag, att kommitténs förslag genomföres.

Kommitténs beräkning av kostnaderna, totalt 200 000 kronor, föranleder icke någon erinran från min sida.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anslutning av viss elkabel till karolinska sjukhusets elnät* under statens allmänna fastighetsfond, inrikesdepartementet, för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

X. Lån till sällskapet Eugeniahemmet

För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

Förslag

Styrelsen för sällskapet Eugeniahemmet hemställer i skrivelse den 21 oktober 1960 om ett anslag av 125 000 kronor för att inreda en vårdavdelning för hörselskadade cp-barn i förskoleåldern. Vidare har styrelsen i skrivelse den 20 juli 1960 — med förslag till inrättande av nya tjänster m. m. vid hemmet i dess helhet fr. o. m. den 1 juli 1961 — lagt fram förslag till personaluppsättning för ifrågavarande vårdavdelning.

Motiv

De hörselskadade barnen kräver en än mer avancerad vård än övriga cerebraltypiska eller på annat sätt handikappade barn. På hemmets sjukavdelning, där hörselskadade barn f. n. vistas, är vården helt inriktad på normalhörande barn. De hörselskadade barnen går alltså miste om all den terapi, sysselsättning och underhållning, som går ut på audiologiska stimuli för hörande barn. De hörselskadade barnen är i största behov av en mindre

enhet med mer individuell omvårdnad i hemlik miljö, där såväl personalen som vårderna är inriktad på barnens hörselskador. Det är också viktigt, att barnen icke utsättes för den ständiga förändring, som äger rum på en sjukavdelning med nyinkomna patienter, ny personal och ett virrvarr av stimuli, som helt går förlorade för dem på grund av deras hörselskada.

Styrelsen föreslår, att de vid hemmet befintliga verkstadslokalerna inredes till en vårdavdelning med tio platser jämte dagrum och lekskola, behandlingsrum m. m. Ombyggnadsarbetena kostnadsberäknas till 125 000 kronor, varav för byggnadsarbeten 58 000, måleriarbeten 17 000, värme- och sanitetsarbeten 20 000 och elektriska arbeten 10 000 kronor.

För den föreslagna vårdavdelningen erfordras enligt styrelsens mening följande personal:

- 1 förskollärare Ae 8
- 1 vårdarinna Af 4—Ae 6
- 6 barnsköterskor Ae 3/4 (dagtjänstgöring)
- 1½ vårdbiträde Ae 2/3 (nattjänstgöring)

Yttranden

Medicinalstyrelsen vitsordar behovet av en särskild avdelning för hörselskadade cp-barn i förskoleåldern. 1958 års cp-utredning har ävenledes räknat med att dylika patienter skall behandlas och undervisas vid Eugeniahemmet. Styrelsen finner det ur bl. a. behandlingssynpunkt lämpligt, att denna avdelning får arbeta ostörd från övriga avdelningar, och har för sin del ej något att erinra mot planeringen av den föreslagna avdelningen.

Mot föreslagen personal har styrelsen ingen annan erinran än att tjänsten som förskollärare bör placeras i Ae 9 i likhet med motsvarande tjänster vid de av cp-utredningen föreslagna regioninternaten och med hänsyn till det speciella klientel befattningshavaren har att undervisa. Avdelningens personaltäthet är rimligt avvägd med tanke på att barnens komplicerade handikapp kräver att varje elev erhåller individuell behandling och miljön på avdelningen kommer att helt präglas av de hörselskadades uppfattningsförmåga och sätt att uttrycka sig.

Med utgångspunkt från 1961 års lönenivå kommer avlöningskostnaderna vid avdelningen att uppgå till ca 112 000 kronor.

Socialstyrelsen är helt av samma uppfattning som styrelsen för sällskapet Eugeniahemmet och medicinalstyrelsen om vikten av att en särskild avdelning kommer till stånd för de hörselskadade barnen. Mot ombyggnadsplanen har styrelsen intet att erinra under förutsättning att inom ramen för angivna kostnader föreslaget dagrum kan förses med fast inredning, som ger barnen möjlighet till sysselsättning med sand, lera och vatten, samt ändamålsenliga materialförråd.

Vad den föreslagna personalen beträffar framhåller styrelsen, att det i första hand ankommer på förskolläraren att skapa den hemlika miljö och

hysa den psykologiskt pedagogiska individuella omsorgen om barnen. Förskolläraren bör dessutom så långt möjligt instruera och handleda den mer vårdmässigt inriktade personalen i arbetet bland barnen, en uppgift som dock icke kan begränsas till bestämd tid på dagen. Det torde icke vara möjligt för endast en förskolepedagog att genomföra detta program, som är av grundläggande betydelse för barnens mentala hälsa och utgör förutsättning för en effektiv terapi. Styrelsen förordar därför att en av de sex föreslagna barnskötersketjänsterna utbytes mot en förskollärartjänst.

Enligt *byggnadsstyrelsen* synes intet vara att erinra mot den föreslagna ombyggnaden av bottenplanet i verkstadsbyggnaden till avdelning för hörselskadade cp-barn eller mot den beräknade kostnaden härför.

Departementschefen

Eugeniahemmet har tidigare bedrivit bandage- och protestillverkning i egen regi. Sedan verksamheten fr. o. m. den 1 februari 1958 överförts till Norrbackainstitutet, står den för ändamålet uppförda verkstadsbyggnaden oanvänd. Byggnaden, som uppfördes under mitten av 1930-talet och i bottenplanet omfattar cirka 375 m², är i gott skick.

Vid Eugeniahemmet föreligger ett starkt behov av differentieringsmöjligheter av hemmets klientel. Det är med hänsyn härtill angeläget att fullt ut taga i anspråk vid hemmet befintliga lokala resurser. Mot nu föreliggande förslag, som innebär att den outnyttjade verkstadsbyggnaden för en begränsad kostnad omändras till en vårdavdelning om tio platser, har jag därför intet att erinra. Avdelningen torde i enlighet med hemmets av medicinalstyrelsen och socialstyrelsen tillstyrkta förslag närmast bära avses för hörselskadade cp-barn.

Mot de till 125 000 kronor beräknade ombyggnadskostnaderna har jag ingen erinran. Medlen bör anvisas som ett ränte- och amorteringsfritt lån under fonden för låneunderstöd.

Vårdklienteletets komplicerade handikapp kräver en jämförelsevis stor personaltäthet vid den nya avdelningen. Jag tillstyrker därför, att avdelningen tillföres av hemmets styrelse föreslagna tio tjänster, varav en halvtidstjänst. I anslutning till vad medicinalstyrelsen anfört förordar jag dock, att tjänsten som förskollärare placeras i Ae 9. Med hänsyn till vad socialstyrelsen påpekat torde en barnskötersketjänst vid behov få utbytas mot ytterligare en förskollärartjänst. Vidare bör i stället för vårdarinnan i Af 4—Ae 6 inrättas en tjänst som vårdare i Ae 8.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till sällskapet Eugeniahemmet* under fonden för låneunderstöd, inrikesdepartementet, för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 125 000 kronor.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda under I—X, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt, förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars Erik Andersson

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
I. Vissa byggnadsåtgärder för strålskyddsverksamhet m. m.	2
Inledning	3
Förslag	4
Motiv	4
Departementschefen	5
II. Karolinska sjukhuset: Utrustning	6
Förslag	7
Motiv	7
Departementschefen	9
III. Avtal angående utbyggnad av Akademiska sjukhuset i Uppsala m. m.	11
Inledning	11
Byggnadskommitténs förslag	12
Yttranden	17
Departementschefen	18
IV. Utbyggnad av Akademiska sjukhuset i Uppsala	21
Förslag	21
Motiv	21
Yttranden	26
Departementschefen	27
V. Utrustning vid Akademiska sjukhuset i Uppsala	29
Förslag	29
Motiv	30
Yttrande	31
Departementschefen	31
VI. Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.	33
Förslag	33
Motiv	33
Yttranden	35
Departementschefen	37
VII. Avtal om medicinsk undervisning vid den socialmedicinska avdelningen vid Malmö allmänna sjukhus	41
Inledning	41
Förhandlingskommissionens förslag	41
Departementschefen	43
VIII. Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m.	45
Inledning	45
Förslag	46
Motiv	46
Yttranden	49
Departementschefen	51
IX. Anslutning av viss elkabel till karolinska sjukhusets elnät	55
Inledning	55
Förslag	55
Motiv	55
Departementschefen	56
X. Lån till sällskapet Eugeniahemmet	56
Förslag	56
Motiv	56
Yttranden	57
Departementschefen	58